

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PRÁVNÍ A SOCIÁLNÍ ASPEKTY RODIČOVSKÝCH
SPORŮ O DĚTI PO ROZPADU MANŽELSTVÍ**

Autor práce: Marie Pšenická, DiS
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef Kříha
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....
Marie Pšenická, DiS.

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. et Bc. Josefu Kříhovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

PŠENICOVÁ, M. *Právní a sociální aspekty rodičovských sporů o děti po rozpadu manželství : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2013. 77 s. Vedoucí práce : Mgr. et Bc. Josef Kříha

Klíčová slova: genderové role, kolizní opatrovník, maření styku, porozvodové uspořádání, sociálně-právní ochrana dětí, výhradní péče.

Bakalářská práce s názvem *Právní a sociální aspekty rodičovských sporů o děti po rozpadu manželství* se zabývá rozbořem konkrétních problémů, s nimiž se potýkají otcové dětí, které soud svěřil do výhradní péče matek, a ony brání otci ve styku. Nejdříve popisuje základní rozvodové a porozvodové uspořádání. Následně rozebírá jednotlivé instituty péče o děti a podrobněji popisuje bránění ve styku a maření styku. Seznamuje s institucemi a jejich pravomocemi zasahovat do rodičovských sporů o děti. Práce je členěna do dvou částí. Teoretická část obsahuje analýzu literatury a přehled dosavadních poznatků o řešeném problému, vymezení základních pojmů, formulaci hypotéz a metody, které jsou v práci použity. Praktická část pojednává o zvolené metodě výzkumu, následuje analýza případových studií s výsledky výzkumu a shrnutí informací z případových studií ve spojitosti s vytyčenými hypotézami, výzkumnými otázkami a teoretickými východisky. Základní výzkumnou metodou je kvalitativní výzkum, využívající sekundární analýzy dokumentů a případových studií.

ABSTRACT

PŠENICOVÁ, M. *Legal and social aspects of parentel disputes over children after divorce : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2013. 77 p. Supervisor : Mgr. et Bc. Josef Kříha

Key words: genderate part, collision guardian, obstructing traffic, post-divorce arrangements, socio-legal protection of children, sole custody.

The Bachelor thesis which is called Legal and social aspects of parentel disputes over children after divorce is engaged analysis of specific problem about denied contact of the inherent father and his child who is childcare of the inherent mother by a court decision. The first part describes the basic divorce and post-divorce arrangements. In the following section are discussed about the different institutes childcare and describing of denied contact and its obstruction. The thesis is acquainted with the institutions and their powers to intervene in parental disputes over children. In the theoretical section contains analysis of literature and survey of contemporary knowledge about the specific solving problem, basic concepts, formulating hypotheses and methods that are used in my work. The practical component includes the method of the research, followed by an analysis of case studies, research findings and summary information from case studies in connection with defined hypotheses, research questions and theoretical basis. The basic research method is qualitative research, using the secondary analysis of the documents and the case studies.

OBSAH

ÚVOD	8
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	10
2 PROBLEMATIKA ROZVODŮ A ROZCHODŮ	12
2.1 Úvod do problému.....	12
2.2 Rozpad vztahu mezi mužem a ženou	13
2.2.1 Rozvod.....	13
2.2.2 Rozchod.....	14
2.2.3 Příčiny rozpadu rodiny	14
3 ROZHODNUTÍ O SVĚŘENÍ DÍTĚTE DO VÝCHOVY	16
3.1 Podmínky pro rozhodnutí soudu o svěření dítěte.....	16
3.2 Typy svěřování dítěte do výchovy po rozvodu/rozchodu	16
3.2.1 Individuální (výhradní) výchova	16
3.2.2 Střídavá výchova	17
3.2.3 Společná výchova.....	17
4 ÚPRAVA POMĚRŮ K NEZLETILÝM DĚTEM	18
4.1 Soudní řízení.....	18
4.2 Výhradní výchova	20
4.3 Styk rodiče s nezletilým dítětem	21
4.4 Maření styku s nezletilým dítětem	22
4.4.1 Důvody k maření styku.....	24
4.4.2 Způsoby maření styku	25
4.4.3 Syndrom zavrženého rodiče	26
5 INSTITUCE	27
5.1 Úloha orgánu sociálně-právní ochrany dítěte.....	27
5.2 Úloha soudu.....	28
5.3 Nedostatky v činnosti příslušných institucí.....	30
6 PRAKTICKÁ ČÁST	32
6.1 Metoda výzkumu	32
6.1.1 Volba výzkumného vzorku.....	32
6.2 Případové studie	33
6.3 Výsledky výzkumu.....	50
6.4 Diskuse a shrnutí	56

6.5 Hypotézy a jejich výsledky	60
ZÁVĚR.....	63
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	65
SEZNAM PŘÍLOH.....	67
SEZNAM ZKRATEK	68
PŘÍLOHA I	69
PŘÍLOHA II.....	70
PŘÍLOHA III	71
PŘÍLOHA IV.....	72
PŘÍLOHA V	73

ÚVOD

Bakalářská práce má ambici teoretickým i praxeologickým způsobem nastínit problematické aspekty rozvodu. Na teoretickou část práce navazující výzkumná technika umožní komplexně pojmut téma sporů o děti po rozpadu manželství včetně jejich sociálních a právních konsekvencí.

V minulosti byl rozvod ojedinelou formou rozchodu manželů. V posledních desetiletích se situace výrazně mění. Podle oficiálních statistik¹ se v České republice ročně rozpadá přibližně 30 tisíc manželství a ke změně dochází i ve vnímání rozvodu ve společnosti, která jej považuje za běžnou součást života. I přesto, že se rozvod nebo rozchod zdá na první pohled jednoduchý a nekomplikovaný způsob ukončení manželství nebo společného soužití, mnohdy je tomu zcela jinak, zvláště u rodiny s dětmi. Rozpad rodiny znamená velký zásah do rodičovských rolí, který s sebou nese dlouhodobě bolestivé pocity. Vypořádat se s nimi po stránce psychické, ekonomické i sociální je pro všechny členy rodiny často obtížné. Je zcela bezesporu, že konflikty rodičů a porozvodová péče o děti je v současné době oprávněně značně diskutovaným tématem, a to z toho důvodu, že počet těchto případů narůstá. U odborné i laické veřejnosti převládá názor, že maření styku povinným rodičem je bezdůvodné a pouze účelové jednání proti rodiči oprávněnému. Spory rodičů o děti mohou začínat v době, kdy dochází k rozvodu manželství nebo rozpadu nesezdaného soužití. Při těchto sporech oba rodiče mohou hovořit o nejlepším zájmu o dítě, ale problém může nastat, když jednotliví rodiče vidí situaci pouze ze svého úhlu pohledu. Nejsou schopni nalézt řešení, které by bylo přijatelné pro všechny členy rodiny. Oba rodiče jsou pevně přesvědčeni o tom, že jejich návrh a postoj k danému problému je pro dítě ten nejlepší

Všeobecně platí za prokázané, že převážnou měrou jsou děti po rozchodu rodičů svěřovány do výlučné péče jednoho z rodičů, a to matky. Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rodině“) sice upravuje také jiné formy péče, ale v praxi se možnosti společné, nebo střídavé péče zatím příliš nevyužívají. Proto jsou bránícím rodičem převážně matky.

Protože práce nahlíží na problematiku bránění ve styku z pohledu sociální pracovnice, zkoumá zejména příčiny a následky bránění ve styku, kdy vzájemné vztahy rodičů nejsou na dobré úrovni. Dochází u nich k takovým konfliktům, které nejsou

---

¹ *Rozvodovost*. [online]. 2013 [cit. 2013-06-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.soc.cas.cz/info/cz25067/Uprava-styku-s-ditetem.html>>.

ochotni a schopni řešit smírnou cestou a jejich dlouhodobé spory o výchovu dětí a o rodičovský styk projednávají soudy na různých úrovních. Nemálo sporů je projednáváno před Evropským soudem pro lidská práva ve Štrasburku. Rodič, který cítí újmu způsobenou průtahy soudních řízení a nesprávným úředním postupem orgánů činných ve věci maření styku, požaduje statisícové až milionové náhrady škody.

Porozvodové konfliktní řešení sporů rodičů je proto z velké části sociální a právní problematikou a v případech, kdy spory rodičů trvají i po rozvodu a jsou do nich zataženy děti (například zmíněné bránění ve styku), lze zájmy dětí i práva rodičů bránit pouze právní cestou.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

„Mezi příčinami rozvodů existuje jedna, o níž se u nás téměř neví, byť její protagonisté, rodiče, vyřizující si účty přes dítě, zalidňují televizní zpravodajství a publicistiku víc než často. Zakrývá ji totiž mocná emocionální bariéra. Jde o hlubinný postoj či potřebu být výlučným architektem duše svého dítěte“.

PhDr. Eduard Bakalář, CSc.

Cílem této bakalářské práce je teoretickým způsobem objasnit základní aspekty a problematické konsekvence v oblasti rozvodového a porozvodového uspořádání ve věci bránění ve styku s dítětem. Bude také rozebírat příčiny a důsledky rozvodu nebo rozchodu rodičů. Dále má za úkol charakterizovat základní problémy, s nimiž se v současnosti v naší společnosti potýkají někteří rozvedení či rozvádějící se otcové dětí, jejichž výchovu svěřil soud do rukou matek.

Bakalářská práce se pokouší nastítnit odpovědi na dané otázky. Je strukturovaná standardně do dvou hlavních částí, teoretické a praktické.

Pro první teoretickou část bakalářské práce bude použito získávání informací z literatury, její roztřídění a analyzování. Bakalářská práce se bude nejprve zabývat teoretickým zpracováním problematiky rozvodů a rozchodů obecně. Dále bude rozebírat jednotlivé příčiny rozpadu rodiny.

Další část práce bude věnována rozhodování o svěření dítěte do výchovy po rozpadu rodiny. Dotkne se problematiky rozhodování soudů o svěřování dítěte do péče, kde jsou konkrétně uvedeny typ svěřování. Následující část se bude týkat úpravy poměrů k dítěti a výhradní výchovy. Pro tuto část bude použita metoda studia odborné literatury a současně údajů, které jsou dostupné, a následného získávání informací z nich.

Dále se práce bude zabývat stykem rodiče s nezletilým dítětem a mařením tohoto styku. Podrobně zde specifikuje důvody a způsoby maření styku s nezletilým. I tato část bakalářské práce bude vycházet z analýzy odborné literatury a pramenů.

V poslední kapitole teoretické části se bakalářská práce zaměří na postavení a právní výklad institucí, které jsou kompetentní dané rozvodové a porozvodové uspořádání řešit.

V praktické části se východiskem pro její zpracování staly informace, které byly shromážděny, utříděny a popsány v části teoretické. Kvalitativní šetření práce bylo provedeno formou sekundární analýzy dokumentů a případových studií.

Výstupem této práce s ohledem na kvalitativní formu výzkumu jsou případové studie mapující sociální problém bránění ve styku, jejich následné porovnání a rovněž porovnání zjištěných skutečností s teoretickými východisky s cílem postihnout specifické oblasti tohoto problému. Na základě těchto případových studií a jejich vzájemného porovnání jsou ve výsledné interpretaci dat formulována doporučení pro práci sociálního pracovníka orgánu sociálně-právní ochrany dětí s rodinami zasaženými rozvodovým sporem.

Pro dosažení tohoto cíle jsou stanoveny hypotézy a dílčí výzkumné otázky.

Hypotéza č. 1

Děti bývají zpravidla svěřovány do výhradní výchovy matkám.

Hypotéza č. 2

Rodičem, který brání ve styku, jsou převážně matky.

Hypotéza č. 3.

Rodič, který brání ve styku, záměrně prodlužuje soudní řízení z důvodu oslabení nebo ztráty vztahu mezi rodičem a dítětem tím, že k soudu podává odvolání, stížnosti a návrhy na další dokazování.

Hypotéza č. 4

Pokud matka má styk otce s dítětem, ve společenském a úředním povědomí „se nic neděje“.

Výzkumné otázky:

Kterému rodiči bylo dítě při soudní úpravě poměrů svěřeno do výchovy?

Který rodič brání ve styku dítěte s druhým rodičem?

Jak a čím brání rodič prodlužuje soudní řízení?

Jaký je postoj soudů a orgánů sociálně-právní ochrany dětí k řešení problematiky maření styku?

2 PROBLEMATIKA ROZVODŮ A ROZCHODŮ

2.1 Úvod do problému

V současné době je zaznamenáván velký počet rozpadů rodiny. Stabilitu či nestabilitu rodiny ovlivňuje často i rychlost společenských změn. Někteří rodiče k manželství a rodině přistupují jako k dočasné smlouvě. „Smluvní“ pohled na manželství znamená, že jakmile jedna strana přestane plnit své závazky, má druhá strana právo přestat plnit závazky své. Tímto postojem se pak rodiče dostávají do složitých porozvodových sporů, které se mimo jiné týkají péče o děti a následně pak maření styku dítěte jedním z rodičů.

Rozvrat rodiny je považován za hlavní příčinu mnoha znepokojujících sociálních problémů.²

Za přední hledisko je třeba považovat ochranu rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči.³

Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona, péče o děti a jejich výchova je právem rodičů a děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči.⁴

Vztahy rodičů a dětí po rozpadu rodiny, svěřování dětí do výchovy a z toho vyplývající maření styku je složitá, mnohavrstevná a komplikovaná problematika, lze na ni nahlížet z mnoha úhlů pohledu. Tématicky jsem se proto ve své práci soustředila pouze na dílčí problém z celé škály porozvodových otázek, a to na zmapování a odkrytí základních problémů maření styku dítěte jedním z rodičů.

Kdo je bránícím rodičem? Jaké jsou příčiny, které vedou rodiče k maření styku? Je řešení problému maření styku krátkodobou nebo dlouhodobou záležitostí?

Na tyto a podobné otázky jsem se snažila odpověď nalézt ve své práci. Ve výzkumu se věnuji podrobné analýze spisů nezletilých dětí, které jsou evidencí a spisovou dokumentací o dětech vedenými obecními úřady obcí s rozšířenou působností (dále jen „spisy Om“), kde se maření styku řešilo za pomoci orgánu sociálně-právní ochrany dětí a posléze opatrovnickým soudním řízením.⁵

---

² Sociologický ústav AV ČR – *Spravedlnost dětem – děti a rozvod* [online]. 2011 [cit. 2012-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.iustin.cz/art.asp?art=4/Spravedlnost-detem-deti-a-rozvod.html>>.

³ *Úmluva o právech dítěte*. [online]. 2013 [cit. 2013-06-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>>.

⁴ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

⁵ *Instrukce Ministerstva práce a sociálních věcí č. j.: 21 - 12242/2000 ze dne 15. března 2000*. In: *Věstník vlády pro orgány krajů, okresní úřady a orgány obcí*. 2002. částka 6, s. 169 - 203.

2.2 Rozpad vztahu mezi mužem a ženou

Manželství je definováno jako trvalé společenství muže a ženy, založené zákonem stanoveným způsobem. Mluví-li se o manželství jako o trvalém společenství, nemá se tím na mysli, že manželství musí trvat do konce života, i když by to bylo ideální. Zákon počítá s tím, že lidé nejsou dokonalí a může docházet k rozvodům.⁶

Vztah druhá a družky vzniká jejich společným rozhodnutím a neupravuje ho žádný zákon. Jestliže chce někdo tento vztah opustit, nevydává se žádné úřední rozhodnutí.⁷

Vztah mezi mužem a ženou by měl být podle moderního nazírání dobrovolným sepětím dvou rovnoprávných sebevědomých bytostí, které na svém vztahu neustále „pracují“. Je třeba být připraven na neustálou konfrontaci s tím, že si partneři nemusí ve všem rozumět a nemusí spolu souhlasit, že se do sebe nedokážou navzájem vcítit. Pokud vzájemná tolerance a emocionální vazba ze vztahu vyprchá, v některých případech jeden z partnerů svazek opouští.

Stále zde existuje ale nepříjemný a všeobecně nepříznávaný fakt, že rozpad rodiny může mezi zájmy rodičů a dětí vytvořit hlubokou propast. Touha dospělých po svobodě je příliš často v rozporu s potřebou stability a harmonie jejich dítěte.⁸

Problematika manželství a rodiny je upravena zákonem o rodině. Podle § 18 tohoto zákona, mají muž a žena stejná práva a povinnosti.⁹

2.2.1 Rozvod

Lidé, kteří vstupují do manželství, jsou vždy přesvědčeni o tom, že jejich manželství bude trvat celý život. Bohužel, často dochází k tomu, že po určitém čase některý z nich zjistí, že mu rodinný život nevyhovuje, partner nesplňuje jeho představy, anebo si nalezne jiného partnera. V takovém případě přichází v úvahu rozvod manželství.¹⁰

Rozvod se v naší společnosti stal zcela běžnou záležitostí. Týká se nejen rodičů a dětí, ale často i celé široké rodiny.¹¹

---

⁶ CHODĚRA, O. *Partnerství, manželství a paragrafy*. Praha, 2002, s. 10.

⁷ CHODĚRA, O. *Partnerství, manželství a paragrafy*. Praha, 2002, s. 20.

⁸ Sociologický ústav AV ČR – *Spravedlnost dětem – děti a rozvod* [online]. 2011 [cit. 2012-02-15]. Dostupné z WWW: <[rozvodhttp://www.iustin.cz/art.asp?art=4/Spravedlnost-detem-deti-a-rozvod.html](http://www.iustin.cz/art.asp?art=4/Spravedlnost-detem-deti-a-rozvod.html)>.

⁹ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ CHODĚRA, O. *Partnerství, manželství a paragrafy*. Praha, 2002, s. 96.

¹¹ WARSHAK, R. A. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha, 1996, s. 15.

Má sociální, etické, právní, emoční i psychologické aspekty. Toto období je většinou plné stresu a frustrací důležitých lidských potřeb a může člověka ovlivnit na celý budoucí život.¹²

Rozvodem se myslí formální právní ukončení manželského vztahu dvou jedinců. Rozvod je založen na tom, že vztahy v manželství jsou hluboce narušeny krizí.¹³

2.2.2 Rozhod

Manželství není jedinou formou partnerského soužití, které se může rozpadnout. V České republice narůstá počet párů, rozcházejících se po dlouhodobém vztahu, který nikdy nelegalizovali sňatkem.

Vzhledem k tomu, že partnerské soužití vzniká neformálním rozhodnutím partnerů, že budou spolu žít, stejným způsobem dochází i k ukončení tohoto vztahu.¹⁴

Náš právní systém nerozlišuje, zda se děti narodily rodičům, kteří jsou manželé či nikoli. Všechny děti mají stejná práva a povinnosti. Toto platí i pro jejich rodiče.¹⁵

Zákon o rodině se sice o nesezdaném soužití výslovně nezmiňuje, nelze však ani tvrdit, že s ním nepočítá. Nedělá totiž rozdíly mezi dětmi narozenými v manželství a dětmi narozenými v pouhém společném bydlení rodičů.¹⁶

2.2.3 Příčiny rozpadu rodiny

Manželství jsou často uzavírána s tím, že je lze snadno ukončit. Příčinou manželského nesouladu mohou být děti a rozdílný názor manželů na jejich výchovu. Příčinou rozvodu je také to, že partner neupustí z nepřijatelného chování. Lidé odcházejí ze vztahu kvůli tomu, že se ten druhý chová příliš kriticky, nezodpovědně, nepřátelsky a panovačně. Běžným důvodem k rozchodu je nespokojení v sexuálním životě a nevěra je jen příznakem. Potíže v manželství mohou vzniknout (a vznikají) i kvůli nedostatečné komunikaci.¹⁷

Faktorem, který působí na rostoucí počet rozvodů a rozhodů, je rychlé tempo společenských změn, ale také nezralost manželů a tlak médií. Mnoho manželství a vztahů selže v době, když je žena těhotná nebo během prvních měsíců života dítěte.

---

¹² MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha, 2002, s. 39.

¹³ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ CHODĚRA, O. *Partnerství, manželství a paragrafy*. Praha, 2002, s. 103.

¹⁵ CHODĚRA, O. *Partnerství, manželství a paragrafy*. Praha, 2002, s. 45.

¹⁶ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ SMITH, H. *Děti a rozvod*. Praha, 2004, s. 154.

Narození dítěte je nejvýraznější změnou, jakou vztah prodělá. Ve 20. století platily pro každou další generaci poněkud jiné zvyklosti týkající se stanovení manželských rolí a fungování rodiny. V životním stylu lidí ve vyspělých společnostech je i mnoho jiných změn: lidé často mění zaměstnání, bydliště. Tyto změny jsou motivovány větším prospěchem a financemi. O manželství a rodině je pak možné uvažovat stejně jako o dočasné smlouvě. Skutečnost, že rozvod dnes už nepředstavuje sociální stigma, vyplývá do určité míry z těchto změn. Z toho všeho plyne, že v soudobé společnosti nemůže být málo rozvodů.¹⁸

---

¹⁸ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha, 2003, s. 86.

3 ROZHODNUTÍ O SVĚŘENÍ DÍTĚTE DO VÝCHOVY

3.1 Podmínky pro rozhodnutí soudu o svěření dítěte

Při rozhodování o svěření dítěte do výchovy jednoho z rodičů soud přihlíží k několika aspektům, které rodič musí splňovat, má-li mu být dítě do výchovy svěřeno. Musí mít především rodičovskou zodpovědnost, být k výchově způsobilý, skýtat záruku všestranné péče o dítě a mít o něj zájem. Soud přihlédně rovněž k obecným výchovným schopnostem a odpovědnosti rodiče.¹⁹

Ke zjištění kvalit rodiče může napomoci znalecký posudek. Soud musí dbát i na to, aby bylo respektováno právo dítěte na péči obou rodičů a na udržení pravidelného osobního styku s nimi.²⁰

Představa, že děti z rozvedených manželství patří jen jejich matkám a ne jejich otcům, nás ovlivňuje již tak dlouhou dobu, že mnoho lidí, včetně soudů, to pokládá za samozřejmé. Svěřování dítěte do výchovy matky je však společenský zvyk, který se vytvořil v historii relativně nedávno. Není to žádný biologický imperativ.²¹

3.2 Typy svěřování dítěte do výchovy po rozvodu/rozchodu

3.2.1 Individuální (výhradní) výchova

První typ porozvodové výchovy dítěte představuje individuální (výhradní) výchova jedním z rodičů. Podstatou rozhodnutí soudu o svěření dítěte do výchovy jednomu z rodičů je určení, kdo bude mít dítě v individuální výchově, kdo o ně bude osobně pečovat, s kým bude dítě žít. Rodič, kterému dítě nebylo svěřeno do výchovy, v žádném případě neztrácí automaticky rodičovskou zodpovědnost a práva z ní vyplývající. Hrušáková²² uvádí: „Aby však tento rodič mohl svá rodičovská práva i povinnosti vykonávat, musí mu být umožněno se s dítětem osobně stýkat, trávit s ním volný čas, mít o něm informace.“

---

¹⁹ Králíčková, Z. *Zákon o rodině. Komentář*. Praha, 2010, s. 56.

²⁰ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

²¹ WARSHAK, R. A. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha, 1996, s. 48.

²² HRUŠÁKOVÁ, M. *Rozvod a paragrafy*. Brno, 2003, s. 24.

3.2.2 Střídavá výchova

Druhým typem je střídavá výchova. Výchova a péče o dítě je zajišťována střídavě oběma rodiči v určitých časových intervalech. Ke střídání bydliště může docházet např. každý týden, jedenkrát za 14 dnů, nebo za měsíc. Tato forma střídání není vhodná pro všechny děti, zejména ji nelze doporučit u dětí raného školního věku.

Podmínkou pro střídavou výchovu je samozřejmě rodičovská zodpovědnost. Výchovné postoje a přístupy rodičů by měly být v podstatě stejné.²³

Střídavá výchova se jeví jako ideální řešení situace dítěte po rozvodu jeho rodičů. Nikdo z rodičů se při ní nemůže cítit ošizen a ukřivděn. Dítěti je tak ponechán hojný kontakt s oběma rodiči, ale přes tyto optimistické vize a konkrétní výhody je vše poněkud složitější.²⁴

Tento způsob výchovy se však v praxi příliš nevyužívá, i když je nyní velmi medializován a preferován.²⁵

3.2.3 Společná výchova

Společná výchova znamená, že rodiče dítěte zůstávají i po rozvodu v určité formě společného soužití a o dítě nadále pečují společně. V tomto případě tedy dítě není svěřováno do výchovy jen jednomu z rodičů a faktický výkon rodičovské zodpovědnosti zůstává u obou rodičů stejný.²⁶

Základním argumentem zastánců společné výchovy je, že rodiče po rozvodu zůstávají v jednom bytě a jsou schopni se na výchově dětí dohodnout.²⁷

---

²³ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ HRUŠÁKOVÁ, M. *Rozvod a paragrafy*. Brno, 2003, s. 43.

²⁵ CHODĚRA, O. *Partnerství, manželství a paragrafy*. Praha, 2002, s. 99.

²⁶ Holub, M., Nová, H., Sladká, J. *Zákon o rodině. Komentář*. Praha, 2007, s. 82.

²⁷ HRUŠÁKOVÁ, M. *Rozvod a paragrafy*. Brno, 2003, s. 45.

4 ÚPRAVA POMĚRŮ K NEZLETILÝM DĚTEM

4.1 Soudní řízení

Pokud se podíváme na technickou stránku věci, bylo ještě donedávna řízení o úpravě poměrů k nezletilým dětem součástí řízení o rozvod. Od 1. 8. 1998 je podle zákona o rodině²⁸ řízení o úpravě práv a povinností rozvádějících se rodičů k jejich nezletilým dětem odděleno od vlastního rozvodu.

V současnosti nemůže soud rozhodnout o rozvodu manželství dříve, než nabude právní moci rozhodnutí o úpravě poměrů k nezletilým dětem po rozvodu manželství. Toto samostatné řízení tedy předchází řízení o rozvod.²⁹

Před rozhodnutím, kterým se rozvádí manželství rodičů nezletilého dítěte, upraví soud jejich práva a povinnosti k dítěti pro dobu po rozvodu, zejména určí, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jak má každý z rodičů přispívat na jeho výživu. Jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, jestliže je to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby.³⁰

Při rozhodování o svěření dítěte do výchovy rodičů soud sleduje především zájem dítěte s ohledem na jeho osobnost, zejména vlohy, schopnosti a vývojové možnosti a s ohledem na životní poměry rodičů. Dbá, aby bylo respektováno právo dítěte na péči obou rodičů a na udržování pravidelného osobního styku s nimi, na právo druhého rodiče, jemuž nebude dítě svěřeno, na pravidelnou informaci o dítěti. Soud přihlédne rovněž k citové orientaci a zázemí dítěte, výchovné schopnosti a odpovědnosti rodiče, stabilitě budoucího výchovného prostředí, ke schopnosti rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem, k citovým vazbám dítěte na sourozence, prarodiče a další příbuzné a též k hmotnému zabezpečení ze strany rodiče, včetně bytových poměrů.³¹

Úprava výchovy a výživy a postup soudu platí i v případě, že rodiče nejsou manželé.

Přesto, že formulace zmíněných zákonných ustanovení jsou neutrální, platí stav, kdy soudy v rozhodování o tom, který z rodičů bude mít nadále nezletilé děti ve

---

²⁸Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

²⁹Zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

³⁰Králíčková, Z. *Zákon o rodině. Komentář*. Praha, 2010, s. 75.

³¹Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

výchově v období po rozvodu manželství, přibližně v 90% preferují matku před otcem. Děje se tak především proto, že je v české společnosti stále ještě neakceptovatelné, aby tomu bylo jinak. Warshak³² k tomuto uvádí: „Pečovat o děti a vychovávat je, to je ženská práce. Nebo jsme naprogramováni tak, abychom tomu věřili. Žádá-li žena o svěřeni dětí, zdá se to přirozené a moc o tom nepřemýšlíme. Žádá-li však o svěřeni dětí muž, naplňuje nás to pochybami a otázkami. Proč vlastně žádá o svěřeni dětí? Jak práci zvládne? Jak to ovlivní děti?“

Když se dvojice rozhodne pro rozchod, má před sebou celou řadu rozhodnutí. Možná to vypadá, že tak závažné rozhodování, kdo převezme děti do péče po rozvodu, bude většina rozvádějících se rodičů prožívat těžce, bude pečlivě vážit možné alternativy a jejich dopad na děti i na ně samé, že se většina rodičů bude radit s psychology specializovanými na rozvodové záležitosti. Ve skutečnosti jen malá menšina rozvádějících se rodičů postupuje některou z těchto cest. I když to zní překvapivě, většina rozvádějících se, nebo rozcházejících se dvojic stráví méně času a energie při rozhodování, kdo bude pečovat o děti, než při diskusích o tom, komu připadnou které knihy a nábytek apod. Jde většinou o rodiče, kteří milují své děti. Když ovšem dojde na téma, kdo bude pečovat o děti, většina dvojic slepě následuje kulturně společenskou zvyklost, která je zbavuje potřeby řídit se vlastním úsudkem.³³

Spory o to, komu bude dítě svěřeno do výchovy, jsou velice zdlouhavé, nechutné a obecně platí, že v průběhu sporu se ještě více zhorší vztahy mezi rodiči, kteří se snaží dítě ovlivnit, druhého rodiče pomlouvají a začínají bránit ve styku. Ani znalecké posudky nebývají zcela jednoznačné. Okruh otázek, které soud v tomto případě řeší, je velmi rozsáhlý.³⁴

Je však nutné brát v úvahu, že porozvodové uspořádání poměrů vyžaduje od rodičů schopnost často a efektivně spolu komunikovat a na mnoha podstatných věcech se shodnout. To je v rozvodové situaci jistě těžké, a v důsledku toho roste počet případů, kdy dochází k maření styku s dítětem.

---

³² WARSHAK, R. A. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha, 1996, s. 73.

³³ WARSHAK, R. A. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha, 1996, s. 15.

³⁴ CHODĚRA, O. *Partnerství, manželství a paragrafy*. Praha, 2002, s. 98-99.

4.2 Výhradní výchova

Výhradní péče znamená, že dítě je sice svěřeno do výchovy jednoho z rodičů, ale rodičovská zodpovědnost a rozhodovací pravomoc ve věcech dítěte náleží oběma rodičům.

V České republice však stále ještě platí, že dítě je po rozpadu rodiny, až na výjimečné případy, svěřováno matce. Matějček a Dytrych³⁵ uvádějí, že tato situace nastává ve více než 90 % případů.

Velkou roli zde jistě hraje věk dítěte. Díky časným rozvodům bývají děti rozvádějících se manželů velmi malé. Můžeme si položit otázku, zda důvody, podle kterých je dítě svěřováno mnohem častěji matce než otci, jsou objektivní a zda se nejedná spíše o tradici a pohodlnost soudů. Výsledky výzkumů ukazují, že ženy a muži mají stejnou schopnost vytvořit si blízký vztah se svými dětmi pomocí každodenní péče o ně, avšak kvůli stále zakořeněným genderovým stereotypům o děti pečují nejčastěji ženy. Matky si pak díky zkušenostem v této oblasti zvyknou být „odbornicemi“ na záležitosti spojené s výchovou dětí a je dosti obtížné pro druhého rodiče do této sféry vniknout.³⁶

Aktivní účast osamělého otce v péči a ve výchově dětí je v naší kultuře neobvyklá. Mnoho lidí se proto domnívá, že takový otec má pro svou žádost o svěřování dětí nějaké temné motivy. Bohužel, byli i tací otcové, kteří zneužívali otázku svěřování dítěte k jiným cílům.³⁷

Ať už soud rozhodne jakkoliv a dítě svěří do péče otce nebo matky, je vždy postiženo ztrátou plnohodnotného vztahu s druhým z rodičů. Vzhledem k tomu, že převážná většina dětí je svěřována do péče matkám, kontakt s otcem se omezuje. Omezení kontaktu s jedním z rodičů téměř vždy vyvolá v dítěti negativní reakce. Každé dítě reaguje jiným způsobem, ale symptomy stresu se objevují velmi často. Většina rozvedených rodičů přehlíží či podceňuje závažnost a trvání traumatu dítěte způsobeného rozvodem a následným odloučením od jednoho z rodičů. Obvyklou touhou rodičů je „mít to všechno rychle za sebou“, kvůli tomu ignorují psychická traumata nejen svá, ale hlavně svých dětí.

---

³⁵ MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha, 2002, s. 53.

³⁶ DUDLOVÁ, R., HASTRMANOVÁ, Š. *Otcové, matky a porozvodová péče o děti*. Praha, 2007, s. 82-84.

³⁷ WARSHAK, R. A. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha, 1996, s. 73.

Obecně přijímaný názor je, že po rozvodu či rozchodu má mít péči a výchovu dětí na starosti jen jeden z rodičů. Nárůst rozvodovosti však přinutil společnost, aby si povšimla problému výhradní výchovy. Na jedné straně jsou přetíženi rodiče, kterým byly děti svěřeny, na druhé straně odcizení rodiče, kterým děti svěřeny nebyly. Mezi nimi nalézáme děti smutně toužící po hlubším vztahu s nepřítomným rodičem.³⁸

4.3 Styk rodiče s nezletilým dítětem

Styk rodiče s nezletilým dítětem je základním prostředkem udržování vzájemného vztahu v případech, kdy se rodiče rozešli a jeden z rodičů nemá dítě ve své péči. O styku rodiče s dítětem můžeme hovořit pouze v případě výhradní výchovy.

Je-li dítě svěřeno do výchovy jednomu z rodičů, má druhý z nich právo se s dítětem stýkat tak, aby mohl realizovat rodičovská práva i povinnosti.³⁹

Soud o úpravě styku rozhoduje za situace, kdy se rodiče nemohou dohodnout a vyžaduje-li to zájem na výchově dítěte a poměry v rodině.⁴⁰ Z pohledu flexibility a efektivnosti styku je pro dítě i pro rodiče jistě výhodnější, když není styk upraven soudem. Pokud je v rozsudku stanoveno, že rodič se bude s nezletilým dítětem stýkat v určitý den a v určitou hodinu, je jeho povinností dítě daný čas převzít, případně se omluvit a nabídnout jiné řešení. Z práva se stává povinnost.

Rozsah styku je samozřejmě značně individuální a je závislý v mnoha okolnostech na věku dítěte, zda se s druhým rodičem stýkalo častěji, zda je na něj zvyklé, ohled je třeba brát i na mimoškolní aktivity dítěte a zachování možnosti je provozovat. Na straně rodiče je třeba zvažovat schopnost rodiče se o dítě během doby, která je ke styku vymezena, postarat, vzdálenost bydliště rodičů a rovněž i otázka prostředí.⁴¹

Podle pracovních zkušeností je v praxi našich soudů obvyklé, že se dítě s druhým rodičem stýká každý druhý víkend od pátku do neděle, několik dnů během vánočních svátků a dva až čtyři týdny o hlavních prázdninách.

Převládající praxe, která omezuje kontakt rozvedeného otce s jeho dětmi na každý druhý víkend, je to, co soudy nazývají „privilegiem pravidelných setkání“. Tato praxe omezuje vztah otce a dítěte. Ale dva týdny nelze snadno vtěsnat do dvou dnů. Ve většině případů vztahy trpí. Avšak čtyři dny za měsíc je to, co naše společnost

³⁸ WARSHAK, R. A. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha, 1996, s. 83.

³⁹ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰ Zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol. *Zákon o rodině. Komentář*. Praha, 1998, s. 89.

považuje za dostatečné pro rozvedeného otce k tomu, aby zaujal své oprávněné místo v životě dětí.⁴²

Pokud se rodiče nedohodnou a o výchovu dítěte se „přetahují“, může takové řízení skončit až po nepřiměřeně dlouhé době, po stále rozsáhlejší dokazování, navrhování dalších důkazů, včetně vypracování soudně znaleckých posudků, odvolávání se do soudních rozhodnutí, podávání stížnosti apod. Je nesporné, že zoufalí a bezmocní rodiče tímto protahováním řízení trpí stejně, jako jejich děti. V době, kdy dochází k separaci rodičů a není ještě vyřešena porozvodová péče, je zde velký prostor pro manipulaci rodičů s dítětem. Jedná se o „přetahování se“ o dítě, jeho ovlivňování a izolaci od druhého rodiče.

4.4 Maření styku s nezletilým dítětem

Charakteristickým průvodním jevem sporů rodičů o výchovu nezletilých dětí a o styk dětí s tím rodičem, jemuž nebyly svěřeny do výchovy po rozvodu či rozchodu rodičů, je bránění tomuto styku jedním rodičem. V převážné míře, nikoliv však absolutně, jsou postiženými rodiči otcové. Mezi rodiči, kteří nejsou schopni se v otázce styku dohodnout, jsou vztahy často již velmi narušeny. Vzhledem k tomu, že výkon rozhodnutí o úpravě styku je velmi problematický zejména s ohledem na citlivost záležitosti, doplnila tzv. velká novela Zákona o rodině z roku 1998 zákonnou úpravu o nevyvratitelnou domněnku, podle které bránění oprávněnému rodiči ve styku s dítětem je považováno za podstatnou změnu poměrů ve smyslu § 28 zákona o rodině. Soud může při změně poměrů i bez návrhu změnit rozhodnutí či dohodu o výkonu rodičovských práv a povinností. Problematickým z hlediska dokazování zůstává otázka o důvodnosti či bezdůvodnosti bránění ve styku. Soudy při posuzování bezdůvodnosti bránění ve styku většinou spoléhají na odborníky – soudní znalce v oboru psychologie, psychiatrie a sexuologie. Vypracování znaleckých posudků však řízení značně protahují.⁴³

Podle Nováka⁴⁴ jde o snahu jednoho z rodičů kontakt s rodičem druhým výrazně omezit nebo znemožnit. Důvodem bývá rozvodový boj. Přijmeme-li koncept „bitvy“, pak ztratit dítě je konečně opravdovým a nenahraditelným stvrzením prohry.

---

⁴² WARSHAK, R. A. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha, 1996, s. 17.

⁴³ Sociologický ústav AV ČR – Úprava styku s dítětem [online]. 2011 [cit. 2012-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.soc.cas.cz/info/cz25067/Uprava-styku-s-ditetem.html>>.

⁴⁴ NOVÁK, T. *Předrozvodové a rozvodové poradenství*. Praha, 2007, s. 71.

Také Matějček⁴⁵ vidí nebezpečí v tom, že „některé matky mají tendenci udělat z péče o dítě jen ženskou záležitost, jakési mystérium“. Takové ženy si dítě svým způsobem přivlastní a všechny členy rodiny z péče vyřadí.

Odborníci z oblasti duševního zdraví vidí jednu z hlavních příčin problémů u dětí z rozvedených rodin snížený rozsah kontaktu s jejich otci. Má-li se zabránit velké míře utrpení v rozvedených rodinách, je potřeba revoluce ve způsobu, jak přemýšlíme o porozvodové péči o děti a následně jaká rozhodnutí v této věci provádíme.⁴⁶

Pokud by tedy např. matka bezdůvodně bránila otci ve styku s jeho dítětem soustavně po delší dobu, mohl by soud rozhodnout o tom, že se dítě svěřuje do výchovy otci a matce se stanoví pouze styk. Toto ustanovení zákona v praxi příliš využíváno není.⁴⁷

Chování matky (případně otce), kdy brání otci (případně matce) ve styku s dětmi, snižuje kvalitu výchovných předpokladů. Informace o takovém jednání by měla být soudu signálem pro úvahu, zda v daném případě nejsou splněny podmínky pro změnu výchovy.⁴⁸

Omezení kontaktu mezi otcem a dítětem není jen problémem otce. Významnou roli zde může hrát matka. Může se snažit omezit kontakt otce s jeho dětmi prostřednictvím soudních opatření nebo mařením soudem určených styků. Matky mají různé důvody, aby se vměšovaly do vztahů dětí s otcem.⁴⁹

Zákon o rodině výslovně zakotvuje právo dítěte na péči obou rodičů a na pravidelný osobní styk s nimi.

Obdobnou úpravu obsahuje rovněž Úmluva o právech dítěte, podle které má dítě, oddělené od jednoho nebo obou rodičů, právo udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči, pokud to ovšem není v rozporu se zájmy dítěte.⁵⁰

Zde musíme podotknout, že na základě získaných zkušeností jde v naprosté většině o matky, které brání otcům ve styku s dítětem.

---

⁴⁵ MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha, 2005, s. 41.

⁴⁶ WARSHAK, R. A. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha, 1996, s. 13.

⁴⁷ CHODĚRA, O. *Partnerství, manželství a paragrafy*. Praha, 2002, s. 100.

⁴⁸ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹ WARSHAK, R. A. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha, 1996, s. 32.

⁵⁰ *Úmluva o právech dítěte*. [online]. 2013 [cit. 2013-06 -30]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>>.

4.4.1 Důvody k maření styku

Některé matky brání otcům ve styku s dětmi, nemají zájem na tom, aby se zachovaly kontakty dětí s otcem a „uzurpují“ si děti pro sebe. Podle některých autorů jde asi o pětinu žen.⁵¹

Co je k takovému jednání vede?

Vzhledem k přetrvávajícímu nerovnému rozdělení práce v domácnosti a při péči o děti, nacházejí uspokojení v pocitu moci a kontroly nad tím, co se děje v jejich soukromém životě. Na oplátku za vyšší pracovní zátěž získávají respekt a autoritu v rodině. Neumožňují nebo alespoň neusnadňují za tímto účelem mužům převzetí části odpovědnosti za péči o děti a domácnost, poukazují na jejich neschopnost a zdůrazňují svou vlastní nenahraditelnost. To jim pomáhá udržet si svou identitu ženy a matky a upevňovat své sebehodnocení a sebedůvěru.

V některých případech vzniká konflikt, ve kterém jsou děti skutečně používány jako prostředek nátlaku, ať už ze strany ženy nebo muže. Tento konflikt se ale netýká jen přímo dětí a jejich výchovy, jeho počátky je možné situovat ještě daleko před samotný rozchod. Postupně do něj vstupuje vše, co se rozchodu a vztahu mezi rodiči nějakým způsobem týká, včetně výchovy dětí. Děti se pak skutečně stávají nástrojem „vydírání“ a rodiče přestávají vnímat primární zájem. Hlavním zdrojem konfliktu bývají finance a majetkové vyrovnání, případně za ním stojí emocionální a citová nevyrovnanost rodičů.⁵²

Matky, případně otcové, brání ve styku z těchto nejčastějších důvodů:

Matky kontaktům brání, protože otci nedůvěřují – nevěří, že bude respektovat předem danou dohodu, že se o děti patřičně postará, že bude schopen zajistit jejich speciální potřeby, mají zkrátka o další vývoj dítěte strach.

Mnohdy k bránění v kontaktech dochází proto, že matka nemá o otci dobré mínění. Pokud se s ním rozešla kvůli nějaké jeho negativní vlastnosti, která může mít podle ní příliš velký dopad na život dětí, nechce dítě vystavovat jeho působení.

Mnohdy se kontakty mezi otcem a dětmi neuskutečňují prostě proto, že matky začnou odmítat tento kontakt nadále aktivně zprostředkovávat.

Důvodem k zamezení styků může být i to, že otec o děti nějaký čas nejeví zájem a matka již přestává s jeho návštěvami počítat.

---

⁵¹ Sociologický ústav AV ČR – Brání matky otcům v kontaktu s dětmi [online]. 2005 [cit. 12. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://soc.cas.cz/info/cz/25055/Brani-matky-otcum-v-kontaktu-s-detmi>>.

⁵² Sociologický ústav AV ČR – Brání matky otcům v kontaktu s dětmi [online]. 2005 [cit. 12. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://soc.cas.cz/info/cz/25055/Brani-matky-otcum-v-kontaktu-s-detmi>>.

Styky se neuskutečňují také tehdy, když je dítě nemocné.

Není výjimkou, že matka nesouhlasí s tím, aby se děti stýkaly s otcem, protože žárlí na novou přítelkyni.

Objevují se i případy, kdy matka nepodporuje kontakty otce s dětmi proto, že její život je natolik provázán s životem dětí a s péčí o ně, že neumí a nechce trávit čas bez nich.

V některých případech dítě může být matkou použito jako prostředek pro vyjednávání o majetku.

Dále je to snaha matek mít dítě jen pro sebe, vymazat druhého rodiče ze života dítěte a vyhnout se tak vzpomínkám na nevydařený vztah.

Matka chce potrestat bývalého partnera, roli hraje i zloba a neochota připustit důležitost funkce druhého rodiče.

Matky mohou začít bránit ve styku v situaci, kdy potkaly jiného partnera a přejí si s ním založit novou rodinu bez jakékoli účasti partnera bývalého.⁵³

4.4.2 Způsoby maření styku

Způsobů, jak kontakty s druhým z rodičů narušit či přerušit, je mnoho. Typické je popouzení dítěte proti druhému z rodičů. Toto popouzení může být přímé nebo nepřímé, vždy je v něm ale obsažen úmysl snížit u dítěte hodnotu druhého rodiče. Ten, kdo dítě popouzí, se snaží druhého rodiče dítěti zošklivit, očernit ho, vylíčit jako nejhoršího, mluví o něm před dítětem negativně. Častá je ironizace a zesměšňování. Někteří rodiče pouze zneprjemňují předání dítěte, a tím od začátku narušují průběh styku. Jiní se snaží na dobu určenou pro styk naplánovat jinou atraktivní činnost, tak aby dětem bylo líto tuto činnost kvůli styku opustit. Někdy zařídí na dobu schůzek pravidelnou zájmovou činnost dítěte, a pak obviní druhého rodiče, že by nechtěl dítěti prospěšnou aktivitu dopřát. Také „kupování dítěte“ různými dárky, které druhý rodič nemůže či nechce z různých důvodů dítěti pořídit, je záměrně řízenou ranou proti druhému. Můžeme se setkat i s podplácením dítěte. Velmi časté je i fingované onemocnění dítěte v době, kdy má být s druhým rodičem (hodí se každá rýma či náznak nevolnosti a únavy). Není výjimkou situace, kdy jeden z rodičů dítě prostě nevydá. Důsledkem je oslabení vztahu či úplná ztráta vztahu mezi rodičem a dítětem.⁵⁴

Tyto způsoby chování mohou vést až k syndromu zavrženého rodiče.

---

⁵³ *Sociologický ústav AV ČR – Úprava styku s dítětem* [online]. 2005 [cit. 2012-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.soc.cas.cz/info/cz25067/Uprava-styku-s-ditetem.html>>.

⁵⁴ Sdružení Linka bezpečí - *Rodina, děti a jejich problémy*. Sborník studií, Praha, 2011.

4.4.3 Syndrom zavrženého rodiče

O syndromu zavrženého rodiče hovoříme, dojde-li k vypěstování nekompromisně kladného příklonu dítěte k jednomu, tomu hodnému, milovanému rodiči a současně nekompromisnímu zavržení rodiče druhého, toho zlého, nenáviděného. Je to porucha, která se vyskytuje převážně v kontextu sporů o dítě. Vyznačuje se tím, že dítě je proti jednomu rodiči popouzeno do takové míry, že samo aktivně začne vyvíjet takovou vlastní dynamiku postojů vůči druhému rodiči, že ho nakonec zcela odmítne a zavrhne.⁵⁵

---

⁵⁵ GARDNER, R. A. *Syndrom zavrženého rodiče*. Praha, 1996, s. 15.

5 INSTITUTE

5.1 Úloha orgánu sociálně-právní ochrany dítěte

Sociálně právní ochranu dítěte vykonávají především obecní úřady s rozšířenou působností a obecní úřady. Úloha sociálních pracovníků oddělení sociálně právní ochrany dítěte v případě porozvodových situací vychází ze zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně- právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o sociálně- právní ochraně dětí).

Orgán sociálně právní ochrany dětí (dále „OSPOD“) nemá žádnou nařizovací pravomoc, pokud jde o vzájemné vztahy rodičů, řešení sporů mezi nimi apod. Stejně tak není v jeho moci zajistit vymahatelnost rodičovských práv jednoho z rodičů. Pokud ve věci ještě nerozhodl soud a o výchovu dítěte má pečovat jen jeden z rodičů, je třeba, aby OSPOD vedl rodiče k tomu, aby se v zájmu dítěte oprostili od osobních averzí a pokud možno co nejdříve si dohodli úpravu styku. To se týká zejména dohody o co nejčastějším a pravidelném kontaktu dítěte s rodičem, s nímž nežije ve společné domácnosti. Tato dohoda má výhodu, že ji lze se souhlasem obou stran kdykoli doplnit, změnit, rozšířit, přizpůsobit potřebám dítěte. Nerespektuje-li rodič takto uzavřenou dohodu, může být takové jednání následně soudem chápáno jako projev neschopnosti respektovat práva jiných (dítěte, druhého rodiče) a v konečném důsledku i jako projev výchovné nezpůsobilosti. Nedohodnou-li se rodiče na styku s dítětem, je třeba podat návrh soudu, aby rozsah styku určil on.⁵⁶

Pokud jeden z rodičů požádá OSPOD o pomoc s tím, že mu ze strany druhého rodiče není umožňován soudem stanovený styk s dětmi, nebo je umožňován pouze omezeně, je OSPOD povinen využít všech možností, zákonem o sociálně-právní ochraně dětí a zákonem o rodině daných, a tak zajistit dostatečný kontakt rodiče s dětmi. Na protiprávní jednání pečujícího rodiče musí upozornit příslušný opatrovnický soud. OSPOD je povinen poučit druhého rodiče o jeho povinnosti umožňovat styk nezletilých dětí s rodičem, s nímž nežijí ve společné domácnosti, jakož i o právu dětí na styk s tímto rodičem. I po rozpadu vztahu mají totiž oba rodiče zachování rodičovskou zodpovědnost, což znamená, že jsou si ve věcech dětí zcela rovni. Rodič, který s dětmi nemůže žít ve společné domácnosti, je pouze při svém výchovném působení omezen soudem určeným rozsahem styku s dětmi. OSPOD je dále povinen poučit druhého

---

⁵⁶ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

rodiče o důsledcích bránění ve styku oprávněnému rodiči a může rovněž vůči rodiči, který má děti ve své péči a brání styku oprávněnému rodiči, zahájit správní řízení o uložení výchovného opatření.⁵⁷

OSPOD při své činnosti nemůže nečinně přihlížet jakékoliv manipulaci s dětmi vůči druhému rodiči. Pokud nastane situace, kdy komunikace mezi rodiči selže natolik, že se styk dětí s druhým rodičem nerealizuje, nebo probíhá v natolik omezeném rozsahu, že lze takové jednání ze strany druhého rodiče kvalifikovat jako bránění ve styku, je OSPOD povinen v rámci svých pravomocí v zájmu dětí tuto situaci řešit. Děti mají právo na oba rodiče, a když jeden z nich nežije ve společné domácnosti, mají právo na co nejčastější a pravidelný styk s tímto rodičem. Jestliže se rodič z jakéhokoliv důvodu domnívá, že je nutno změnit např. rozsah styku dítěte s druhým rodičem, má právo využít legální instrumenty, nikoli však svévolně zasahovat do práva dítěte a také do práva druhého rodiče. Není možno se ani odvolávat na zdlouhavost soudních řízení. OSPOD pak může napomoci vyřešení problémů v rodině svojí sociální prací a v procesním postavení kolizního opatrovníka předáním svých poznatků o chování rodičů soudu.

Instrukce Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 15. března 2000, č. j. 21 12242/2000, stanovuje rozsah evidence dětí a obsah spisové dokumentace o dětech vedené orgány sociálně-právní ochrany dětí. Spisy jednotlivých dětí jsou vedeny pod značkou Om. Spisovou značku tvoří označení Om, pořadové číslo zápisu do rejstříku lomené kalendářním rokem, v němž došlo k založení do evidence. V rejstříku se uvede pořadové číslo zápisu, datum zápisu, spisová značka Om, jméno a příjmení dítěte, jeho rodné číslo, místo trvalého pobytu, důvod založení základní evidence, datum a důvod vyřazení z této evidence.⁵⁸

5.2 Úloha soudu

Soud, který jedná většinou na základě návrhu jednoho z rodičů nebo na podnět OSPOD, rozhoduje o svěření dítěte do výchovy jednoho z rodičů (příp. o společné či střídavé výchově), druhému rodiči stanoví povinnost platit výživné. Dále může schválit

---

⁵⁷ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁸ Instrukce Ministerstva práce a sociálních věcí č. j.: 21 - 12242/2000 ze dne 15. března 2000. In: *Věstník vlády pro orgány krajů, okresní úřady a orgány obcí. 2002. částka 6, s. 169 - 203.*

dohodu o styku s dítětem, nebo na návrh jednoho z rodičů určí rozsah styku s druhým rodičem (z vlastní iniciativy o styku nerozhoduje).⁵⁹

Plnění pravomocné, soudem schválené dohody je vynutitelné stejně jako plnění pravomocného soudního rozsudku či usnesení. Pravomocné soudní rozhodnutí (soudem schválenou dohodu) jsou povinni respektovat oba rodiče. Není-li tomu tak, je nutné bez zbytečných prodlev situaci řešit.⁶⁰

Pokud je rodiči, který nemá dítě v péči, ve styku bráněno, soud si obvykle nejprve druhého rodiče předvolá a poučí ho o jeho povinnosti. Nedojde-li k vyřešení situace, přikročí soud ve smyslu § 272 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, k písemné výzvě před výkonem rozhodnutí, ve kterém rodiče vyzve k důslednému respektování povinností, jež mu byly uloženy rozsudkem. Pokud zůstane i tato výzva bezvýsledná, soud nařídí výkon rozhodnutí ukládáním pokut do výše 50 000,- Kč.⁶¹

Na základě mé zkušenosti je ukládání pokut poměrně časté, problém je ale v tom, že od pravomocného uložení pokuty do jejího vymožení uplyne určitá doba a rodič, kterému byla tato sankce uložena, mezitím může v neplnění povinností pokračovat. Na druhé straně je třeba konstatovat, že řada soudů tyto pokuty neukládá s přihlédnutím k tomu, že uložení pokuty by se snížila životní úroveň rodiny, ve které dítě žije.

Jestliže je to účelné, může soud tomu, kdo neplní dobrovolně vykonatelné rozhodnutí, uložit na dobu nejvýše 3 měsíců účast na mimosoudním smírčím nebo mediačním jednání nebo na rodinné či jiné vhodné terapii.⁶²

Soud může stanovit plán navykacího režimu, aby byl umožněn postupný kontakt dítěte s osobou oprávněnou ke styku s ním. Soud si zpravidla před stanovením plánu opatří odborné vyjádření o vhodnosti, obsahu, rozsahu a době trvání. Shledá-li soud porušování plánu některým z účastníků řízení, nebo dospěje-li k závěru, že navykací režim neplní svůj účel, plán zruší a přistoupí k výkonu rozhodnutí.

Soud může nařídít výkon rozhodnutí odnětím dítěte a jeho předání tomu, komu rozhodnutí přiznává právo na styk s nezletilým. Dlužno říci, že k tomuto závažnému kroku soudy přistupují naprosto výjimečně a situaci řeší spíše opakovaným ukládáním pokut. Při úvahách o tom, zda je tento postup správný, je si nutné uvědomit, že soud by

---

⁵⁹ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁰ Zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁶¹ *Sociologický ústav AV ČR – Úprava styku s dítětem* [online]. 2005[cit. 2012-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.soc.cas.cz/info/cz25067/Uprava-styku-s-ditetem.html>>.

⁶² Zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

měl vždy rozhodovat v zájmu dítěte. Odnětí je pro dítě vždy nadměru stresujícím zážitkem a rodiče, pokud dítě opravdu milují, jak obvykle před soudem opakovaně deklarují, by měli udělat vše pro to, aby nebylo nutno k takto krajnímu řešení přistoupit. Na druhou stranu existují rodiče, kteří jsou si opatrného a někdy až liknavého přístupu soudů k výkonu rozhodnutí odnětím dítěte vědomi a dobu, po kterou brání rodiči ve styku s dítětem, využívají k manipulaci dítěte proti druhému rodiči a rozvíjení antipatií vůči všemu, co s druhým rodičem souvisí. Většinou pak logicky mezi druhým rodičem a dítětem dojde k odcizení, které mnohdy již nelze odstranit.

Rodiče, kteří styku brání, tak spoléhají na to, že soud za takové situace nepřikročí k odnětí dítěte za účelem výkonu rozhodnutí o styku a ani nerozhodne o svěřeni do výchovy druhému z rodičů, neboť by to bylo v rozporu se zájmem dítěte.⁶³

Soud i v případě závažných konfliktních vztahů mezi rodiči, které jsou takové intenzity, že mohou vést až k psychickému poškozování dítěte, může rozhodnout o umístění dítěte na nezbytně nutnou dobu do vhodného prostředí. Vhodným prostředím se rozumí výchovné prostředí u osoby nebo zařízení, způsobilého zajistit nezletilému řádnou péči s ohledem na jeho fyzický, duševní stav, i rozumovou vyspělost a umožnit realizaci případných jiných opatření stanovených předběžným opatřením.⁶⁴

Bezdůvodné nerespektování soudního rozhodnutí může být důvodem pro podání trestního oznámení a následného zahájení trestního stíhání pro trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí. Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo poté, co proti němu byla bezvýsledně použita opatření v občanském soudním řízení, směřujících k výkonu rozhodnutí soudu nebo soudem schválené dohody o výchově a výživě nezletilých dětí, maří výkon takového rozhodnutí nebo dohody. Pro tento trestný čin je zákonem stanovena sazba odnětí svobody až na jeden rok.⁶⁵

Pokud by rodič opakovaně bezdůvodně ve styku bránil dál, je takový stav považován za změnu poměrů, jehož důsledkem může být nové rozhodnutí o výchovném prostředí.⁶⁶

5.3 Nedostatky v činnosti příslušných institucí

Orgány sociálně-právní ochrany dětí nepodávají podněty soudu k zahájení řízení o výkon rozhodnutí a soudy taková řízení nezahajují z moci úřední.

---

⁶³ Zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁴ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁵ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁶ CHODĚRA, O. *Partnerství, manželství a paragrafy*. Praha, 2002, s. 100.

V řízení o výkonu rozhodnutí jsou často prováděny nadbytečné důkazy v podstatě dublující odchozí řízení nalézací (nežřídka jsou nařizovány další znalecké posudky).

Důkazy o porušování vykonatelného rozhodnutí povinným rodičem jsou bagatelizovány.

Soudem jsou tolerována jednostranná rušení a změny určených termínů styků.

Obdobně jsou tolerována klasická účelová tvrzení o „náhlých onemocněních“ dítěte před termíny styku a jejich „záračných uzdravení“ po nich.

Až na výjimky soudy nezařizují odnímání dětí povinnému rodiči a jejich předání na dobu styku rodiči oprávněnému.

Jsou ukládány symbolické výše pokut i při dlouhodobém víceletém bránění ve styku.

Trestní oznámení podaná oprávněnými rodiči jsou orgány policie pod různými záminkami odkládána.

Není možné pominout obtíže a časovou náročnost samotné úpravy styku soudem. Od podání návrhu v situaci déletrvajícího bránění ve styku do vydání vykonatelného rozhodnutí jde zpravidla řádově nejen o několikaměsíční, ale i několikaletá řízení.

6 PRAKTICKÁ ČÁST

V této části budeme formou kvalitativního výzkumu zjišťovat, jaké jsou základní problémy při maření styku jedním z rodičů. Také nás bude zajímat, komu jsou zpravidla soudem děti svěřovány do výchovy a kdo je převážně bránícím rodičem. Zároveň budeme zkoumat, jaké jsou příčiny, které vedou rodiče k maření styku. Dále pro nás bude důležité zjištění, zda bránící rodič prodlužuje soudní řízení ve věci úpravy styku a zda je řešení problému maření styku krátkodobou nebo dlouhodobou záležitostí. Pokusíme se zodpovědět otázku, jaký zastávají postoj soudy a orgány sociálně-právní ochrany dětí k řešení problematiky maření styku.

6.1 Metoda výzkumu

Účelem práce je i zachycení subjektivní reality a porozumění danému sociálnímu problému. Proto byl zvolen pro práci kvalitativní výzkum. Termínem kvalitativní výzkum se rozumí výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace.⁶⁷

„Kvalitativní výzkum vychází z předpokladu, že existuje více realit, podle toho, jak je jednotlivci nebo skupiny vymezují. Tento typ výzkumu zdůrazňuje subjektivní aspekty jednání lidí, které jsou ovšem v kontextu proměnlivé. V samotném výzkumu nejde o hledání dané reality, nýbrž o porozumění tomu, jak lidé realitu vnímají a interpretují. Úsilím je pochopit myšlení a chování člověka.“⁶⁸

6.1.1 Volba výzkumného vzorku

Cílem práce bylo danou problematiku co nejvíce specifikovat, proto bylo využito dostupnosti spisové dokumentace. Analýzou dat byl zvolen výzkumný vzorek, který tvoří nezletilé děti v porozvodovém uspořádání. Kvalitativní šetření práce bylo tedy provedeno formou sekundární analýzy dokumentů a případových studií.

---

⁶⁷ STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice, 1999, s. 10.

⁶⁸ MAŇÁK, J., ŠVEC, V. L. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno, 2005, s. 8.

6.2 Případové studie

I. Případová studie rodičů nezletilého Tomáše

1) Rodinná a osobní anamnéza

Matka má ve své výhradní péči dceru Michaelu (4 roky). Narodil se jí syn Tomáš (1 měsíc). Je rozvedená a syn Tomáš se narodil v době, kdy otcovství ze zákona svědčí bývalému manželovi. S dětmi žije ve vlastním bytě. Bývalý manžel již rok nežije s matkou ve společné domácnosti. Intimně se nestýkají. Biologický otec dítěte, který se k otcovství hlásil již v době těhotenství matky, s matkou udržoval intimní poměr. Matka se s ním v době, kdy byla těhotná, rozešla. Má středoškolské vzdělání. Pracuje jako manažer firmy. Pochází z úplné rodiny.

Matce je 30 let. Má středoškolské vzdělání. Pracovala jako úřednice v bance. V současné době je na mateřské dovolené s nezletilým. Pochází z úplné rodiny. Nemá žádné vyhraněné zájmy a koníčky. Všechn svůj čas věnuje dětem. Jsou zde informace o tom, že styk bývalého manžela s dcerou neprobíhá na základě jejich vzájemné dohody.

Biologickému otci je 32 let. Má středoškolské vzdělání. Pracuje jako manažer firmy. Pochází z úplné rodiny. Je svobodný a doposud nemá žádnou vyživovací povinnost.

2) Popis a analýza případu

Matka byla vdaná. Z prvního manželství se narodila dcera. Manželství bylo rozvedeno. V době, kdy otec opustil společnou domácnost, začala matka udržovat vztah s biologickým otcem. Nežili spolu ve společné domácnosti, ale intimně se spolu stýkali několik měsíců. Poté matka vztah ukončila s tím, že to není tak, jak si představovala. Biologický otec se posléze dozvěděl, že matka je těhotná. Domníval se, že dítě je jeho. Matku kontaktoval, ta to však popřela. Po narození nezletilého otcovství ze zákona svědčilo bývalému manželovi, který podal k soudu návrh na popření otcovství. K tomuto návrhu se připojil i biologický otec, který žádal o určení otcovství, protože se cítil být otcem. Při soudním jednání matka uvedla, že bývalý manžel otcem není, ale nemůže s určitostí říci, že otcem je údajný biologický otec, protože v inkriminované době početí se stýkala ještě s jinými muži. Soud nařídil znalecký posudek podle testů DNA, kterými se mělo prokázat, zda otcem dítěte je opravdu údajný biologický otec. Znalecký posudek potvrdil, že otcem nezletilého je z 99,999% onen biologický otec. Za tento znalecký posudek si znalec účtoval částku Kč 25 070,-. Jednu polovinu částky dal

za povinnost soud uhradit otcí. Druhou polovinu měla hradit matka, ale na základě rozhodnutí soudu byla této úhrady zproštěna s odůvodněním, že je samoživitelka, a tak tyto náklady hradil stát. Na základě těchto výsledků byl vydán rozsudek, kde byl otcem uznán opravdový biologický otec. Bylo mu stanoveno výživné a určen styk s dítětem. Vzhledem k věku dítěte měl probíhat na základě dohody rodičů. S rozsudkem matka souhlasila. Matka ihned po vydání rozsudku podala návrh na výživné neprovdané matky a návrh na uhrazení nákladů spojených s pořízením vybavičky pro dítě. Soud těmto návrhům vyhověl. Otec se snažil s matkou na styku domluvit. Napsal jí několik dopisů, kontaktoval ji telefonicky, ale marně. Matka nereagovala. Změnila si telefonní číslo. Otec tedy začal docházet do bydliště matky za účelem styku s dítětem. Podařilo se mu syna vidět asi čtyřikrát. Při dalších pokusech mu matka buď neotevřela, nebo mu řekla, že se jí návštěva nehodí, a před otcem zabouchla dveře. Synovi posílal dárky, oblečení a potřebné vybavení prostřednictvím babičky – matky. Odbor sociálně právní ochrany několikrát matku vyzval, aby se dostavila k projednání o umožnění styku otce s nezletilým. Matka toto ignorovala. Sociální pracovnice také matku několikrát navštívila. Matčino sdělení vždy bylo stejné: „Otec dítěte je nezodpovědný člověk, který se k ní zachoval špatně, a proto nechce, aby se s ním syn stýkal, protože by na něj měl špatný vliv“. Babička, která byla po celou dobu na straně otce, v době, kdy měla vnuka u sebe, otcí styk umožňovala. Bylo to ale tajné, protože se v případě prozrazení bála reakcí své dcery. Tato babička také vypovídala u soudu, kde chování dcery odsuzovala. Situace přetrvávala celý rok po narození dítěte. Otec svůj boj nevzdal a podal k soudu návrh na úpravu styku s předběžným opatřením. Matka se odvolala do usnesení o ustanovení kolizního opatrovníka i do usnesení o vydání předběžného opatření. Otec dále podal několik trestních oznámení na Policii ČR o neuskutečněných stycích a k soudu návrh na výkon rozhodnutí. Mezi tím krajský soud potvrdil usnesení soudu I. stupně o vydání předběžného opatření o ustanovení kolizního opatrovníka. Pak probíhalo soudní řízení o úpravě styku, kam se matka opakovaně, bez udání důvodů, nedostavovala. Při třetím odročeném jednání samosoudce jednání přerušil a osobně navštívil matku v jejím bydlišti, kde ji vyslechl. Matka uvedla, že nezletilý otce nezná a ona nechce riskovat, že bude vystresovaný a začne se bát lidí, dále sdělila, že není spokojena s přístupem sociální pracovnice, protože nehájí zájmy nezletilého. Souhlasila ale s tím, že styk bude umožňovat, a to pouze za přítomnosti své matky a otec může se synem strávit dvě hodiny týdně. Posléze ale matka ani takto upravený styk, který sama navrhla, neumožňovala. Otec tedy dál podával návrhy na výkony rozhodnutí a trestní

oznámení. Soud uložil matce řadu pokut, proti kterým se vždy odvolala. První pokuty byly krajským soudem potvrzeny. Později soud od ukládání pokut upustil, protože neplnily svůj účel. Ke styku otce se synem stále nedocházelo. Orgánem sociálně právní ochrany byly prováděny asistence při styku i další pokusy o zkontaktování se s matkou. Do případu se vložil i Fond ohrožených dětí. Bezúspěšně. Matka v době stanoveného styku nikdy nebyla doma a stále se odvolávala do všech usnesení o udělených pokutách, výkonech rozhodnutí a předběžných opatření. Otcí se jednou podařilo na základě předběžného opatření vyzvednout syna ve školce. Tomáš si ho pamatoval a byl rád, že ho vidí. Po této události matka přendala Tomáše ze školky na Dobříši do mateřské školky v Praze. Vozila ho tam každý den, protože tam začala také pracovat. Další opakované pokusy o styk se nezdařily. Proběhlo i trestní řízení ve věci maření výkonu úředního rozhodnutí, kdy byla matka podmíněčně odsouzena. Ani toto matku neobměkčilo a ve svém urputném bránění ve styku pokračovala. Proti rozsudku podala, tak jako vždy, odvolání. Krajský soud odvolání zamítl. Byly uskutečněny 3 pokusy o odejmutí dítěte matce v době styku, kdy byla přítomna i samosoudkyně soudu. Pokusy byly neúspěšné. Otec podal návrh na změnu výchovy. Matka se na první jednání nedostavila. Při druhém jednání matka uvedla, že styk neumožňovala, protože otec je agresivní člověk, pak odmítala vypovídat. Soudní jednání bylo opět odročeno s tím, že matce bylo uloženo, aby na základě rozsudku syna ke styku připravovala. Pokud se rozsudku nepodrobí, bude soudem proveden výkon rozhodnutí odnětím dítěte. Při dalším nařízeném jednání matka nebyla přítomna, ale styk otce s dítětem probíhal za výrazné pomoci babičky. Jednání bylo opět odročeno s tím, že když bude styk fungovat, otec vezme návrh na změnu výchovy zpět. Styk takto probíhal necelé dva měsíce. Matka přestala styk umožňovat. Sociální pracovnice matku navštívila. Matka uvedla, že „má otce plné zuby“ a nemá čas na to, aby mu styk umožňovala. Odsoudila i svou matku, která byla otcí při stycích nápomocna. Uvědomovala si, že jí hrozí další trestní stíhání, trestní soud a další pokuty, ale bylo jí to jedno. Změnila svou adresu – odstěhovala se do Prahy. Dalšího a posledního soudního jednání v této věci se matka opět nezúčastnila. Vypracování znaleckých posudků v tomto případě soud nepovažoval za nutné. Z historie případu pro soud jednoznačně vyplývalo, že matka brání ve styku zcela účelově, a proto vydal rozsudek, ve kterém se Tomáš svěruje do výchovy otce. Matka se odvolala. Krajský soud tento rozsudek potvrdil. Matka ovšem dítě otcí nevydala, proto byl nařízen výkon rozhodnutí odnětím dítěte. Výkon rozhodnutí proběhl v mateřské škole, kterou nezletilý navštěvoval. Tomáš se k otcí s radostí rozeběhl,

skočil mu do náruče a bez problému s ním odešel. Soudní vykonavatelka i otec nechali u paní učitelky pro matku kontakty. Matka ale bohužel nijak nereagovala. Otec jí poslal dva dopisy, na které nebyla žádná odezva.

V opatrovnickém řízení ve věci „úprava poměrů k nezletilému“, byl nezletilý svěřen do výhradní výchovy matky na základě dohody rodičů.

3) Výstupní hodnocení

Z prostudování případové studie vyšlo jednoznačně najevo, že bránícím rodičem je matka. Matka prodlužovala soudní řízení tím, že přes uložené sankce neumožňovala styk otci s dítětem, nepřebírala si poštu, nedostavovala se na soudní jednání, do každého rozhodnutí a usnesení vydané soudem se odvolávala, podávala opakovaně stížnosti na jednání sociální pracovnice, vyslovila podjatost soudkyně.

Soudní řízení se tím značně prodlužovalo, protože při každém odvolání matky soud musel vždy postoupit celý opatrovnický spis krajskému soudu, kde byl v případě odvolání do rozsudku do doby, než proběhlo odvolací řízení. V některých případech se jednalo i o několik měsíců. V případě odvolání matky do usnesení soudu byl spis postoupen krajskému soudu na kratší dobu, ale i tak došlo ke značným průtahům řízení. V době, kdy byl spis krajskému soudu odeslán, neprobíhalo žádné soudní řízení. To bylo odročeno na neurčito v návaznosti na vynesení rozsudku krajským soudem. Poté se nařídilo u okresního soudu pokračující jednání.

Orgán sociálně-právní ochrany podnikal kroky vedoucí k nápravě vyhrocené situace. Matku písemně vyzýval k dodržování rozsudku, osobně s ní situaci několikrát řešil, snažil se matku přimět k dohodě, vykonával návštěvy, dotazoval se u dětského lékaře a ve školním zařízení na prospívání dítěte, prováděl asistence při pokusech otce o uskutečnění styku, podával zprávy k soudu, účastnil se všech soudních jednání.

Okresní soud matku vyzýval k plnění rozsudku, uděloval napomenutí, přikročil k nařízení výkonu rozhodnutí uložením pokut, soudní jednání odročoval za účelem možné nápravy matkou, posléze vyhověl návrhům otce na vydání předběžných opatření, nařídil výkony rozhodnutí odejmutí dítěte v době styku, nařídil vypracování znaleckých posudků z oblasti psychologie, poté vydal rozsudek na změnu výchovy.

Tento případ se začal řešit v listopadu 2006, kdy se Tomáš narodil. Rozsudek o svěřením nezletilého do péče otce byl vyneseno v červnu 2010, tedy v době, kdy nezletilému byly necelé čtyři roky. Matce byl syn odebrán v prosinci 2010. Otec uskutečnil celkem 182 pokusů o styk s dítětem. Za pomoci babičky bylo 23 pokusů úspěšných. Otec podal 10 návrhů na výkon rozhodnutí a 12 trestních oznámení. Matka

podala celkem 14 odvolání. Krajský soud všechny zamítl. Byly jí uloženy 4 pokuty v celkové výši 72 tisíc. Spis Om má 380 stran.

Nezletilý je v péči otce spokojený. Za pomoci psycholožky si vzájemně na sebe zvykli. Otec péči zvládá na výbornou. Tomáš se na matku neptá. Matka neplní vyživovací povinnost. Syna nekontaktuje. Naposledy ho viděla 15. 12. 2010.

II. Případová studie rodičů nezletilé Michaely

1) Rodinná a osobní anamnéza

Matka má ve své výhradní péči dceru Michaelu (4 roky) a syna Tomáše (1 měsíc). Tomáš se narodil v době, kdy otcovství ze zákona svědčí bývalému manželovi. S dětmi žije ve vlastním bytě. Bývalý manžel již rok nežije s matkou ve společné domácnosti. S matkou se po rozchodu intimně nestýká. Styk s dcerou probíhá na základě dohody rodičů, ale velmi sporadicky.

Matce je 30 let. Má středoškolské vzdělání. Pracovala jako úřednice v bance. V současné době je na mateřské dovolené se synem Tomášem. Pochází z úplné rodiny. Je vdaná. Jedná se o první manželství. Nemá žádné vyhraněné zájmy a koníčky. Všechn svůj čas věnuje dětem. Jedná se o tutěž matku, která je uvedena v kazuistice č. 1. Otcí je 34 let. Má středoškolské vzdělání. Pracuje jako počítačový technik. Pochází z úplné rodiny. Vyhraněné koníčky nemá. Má velký zájem o svou dceru. Jedná se o první manželství.

2) Popis a analýza případu

Rodiče žili jako manželé ve společné domácnosti 3 roky. Z manželství se narodila dcera Michaela. Poté vztah přestal fungovat a oba rodiče se po vzájemné dohodě dohodli na rozvodu manželství. Soud schválil dohodu rodičů tak, že nezletilá Michaela byla svěřena do výhradní výchovy matce, otcí bylo vyměřeno výživné a styk měl probíhat na základě dohody. Matka podala návrh na výživné rozvedené manželky, kterému soud vyhověl. Matka v době, 300 dnů po rozvodu manželství, otěhotněla a bývalému manželovi svědčilo ze zákona otcovství. Proto po narození Tomáše podal návrh na popření otcovství. Na základě provedených znaleckých posudků podle testu DNA byl jako otec vyloučen. V této době ale začaly vznikat problémy se stykem s dcerou Michaelou. Matka nedovolila, aby si otec dceru vzal a odvezl ji k sobě domů. Styk vždy probíhal za přítomnosti matky, kdy byl otec s dcerou v bytě, nebo šli společně na procházku. Společná procházka spočívala v tom, že matka vnesla požadavek, co potřebuje nakoupit a otec vše za své finanční prostředky při procházce ve

městě obstaral. Poté, v době kdy byl dohodnutý styk, nebývala doma, nebo neměla čas. Vše zdůvodňovala tím, že má malé dítě, které má svůj specifický režim, a ona ho nebude narušovat cizími návštěvami. O tom, že by si otec vzal dceru bez její přítomnosti, nechtěla diskutovat. Otec se proto obrátil na orgán sociálně-právní ochrany dětí se žádostí o pomoc. Sociální pracovnice matku navštívila. Matka ale důvody, které řekla otci, opakovala a nebyla ochotna přistoupit na jakýkoliv kompromis, nebo dohodu. Zdůrazňovala, že se o své děti stará vzorně a ví, co je pro ně dobré, proto bude styk umožňovat tak, jak ona bude pokládat za vhodné a pro ni vyhovující. Sociální pracovnicí byla poučena o možných následcích. Vzhledem k tomu, že tento otec nebyl tak průbojný, v pokusech o styk vytrval asi rok a půl. V průměru každá jeho čtvrtá návštěva byla úspěšná, pomineme-li, že trvala asi tak půl hodiny nebo hodinu. Sociální pracovnice se několikrát snažila matku přimět k dodržování styku, ale neúspěšně. Otec po této velké časové prodlevě, kdy měl obavy z toho, že se s dcerou odcizí, podal návrh na úpravu styku. Matka úplně kopírovala své chování a jednání jako v případě syna Tomáše. Na stanovená soudní jednání se nedostavovala. Tvrdila, že styk nefunguje proto, že otec nemá o dceru dostatečný zájem, protože v době, kdy má ona čas, o styk nežádá, nebo odmítala vypovídat. Kategoricky zavrhl návrh, že si otec bude dceru vyzvedávat a bude s ní při styku sám. Zdůvodňovala to tím, že Michaela má malého bratříčka a ona nedopustí, aby se od sebe děti odloučily, protože jsou na sebe citově vázané. Po několika odročených soudních jednáních bylo řízení přerušeno na dobu 3 měsíců, kdy byl matce dán prostor k tomu, aby své nezákonné jednání napravila tím, že otci umožní styk dvakrát v týdnu na dobu 4 hodin. Otec si z tohoto důvodu upravil pracovní dobu. Mělo se tedy uskutečnit 24 styků. Matka ale začala dceru ovlivňovat. Michaela říkala otci, že s ním nikam nepojede, protože by byla maminka smutná, protože se bojí jet autem, protože by se bratrovi stýskalo. Přitom byla na otce zvyklá. Vyrůstala s ním 3 roky a otec se jí věnoval. Otec neměl odvahu dceru naložit do auta a odvézt ji k sobě domů. Nechtěl, aby třeba plakala. Báł se, že by ji pak už nemusel vidět vůbec. Proto s ní trávil zlomek stanovené doby v okolí bydliště matky. I tak se ale z daných 24 styků uskutečnilo pouze 9. Při dalším soudním jednání byl upraven styk v nastaveném režimu. Matka poukazovala na to, že dceru řádně připravovala, ale že se dcera otce bojí, že je to vina otce a ne její, a požadovala stanovení styku v menším rozsahu a za její přítomnosti. Soud její argumenty neshledal opodstatněnými. Otec se tak dále snažil o stanovený, rozsudkem daný styk. Ve většině případů bezvysledně. Potom se několikrát setkal s biologickým otcem nezletilého bratra jeho dcery a zjistil,

že když bude ve svém jednání s matkou razantnější, mohl by se s dcerou vídat častěji. Začal také podávat trestní oznámení a návrhy na výkony rozhodnutí, i když ne v takové míře jako otec Tomáše. V té době se ale matka i s dětmi přestěhovala do Prahy a spis Om byl odeslán do jejího současného trvalého bydliště. Proto vývoj událostí nemáme zmapovaný přesně, nicméně zásadní věci jsou nám známy. Matka dále umožňovala styk s dcerou velmi málo. Po zjištění, že otec se styku domáhá právní cestou, se její odhodlání izolovat dceru od otce ještě prohloubilo. Tamní sociální pracovnice se několikrát marně snažila matku kontaktovat. Ta nereagovala na žádné výzvy a doporučení. Nedostavovala se k soudním jednáním. Nepřebírala poštu. Soud přistoupil k doručování prostřednictvím policie. Na osmé odročené soudní jednání byla předvedena policií. Byl určen nový rozsah styku. Matka byla znovu trestně odsouzena. Má soudem nařízenou ambulantní spolupráci s psychologem. V současné době styk s otcem probíhá. Otcové se s dětmi i několikrát navštívili. V době styku se Michaela o matce nezmiňuje.

V době rozvodu manželství byla nezletilá na základě dohody rodičů svěřena do výhradní výchovy matky.

3) Výstupní hodnocení

Z analýzy spisové dokumentace bylo zjištěno, že bránícím rodičem je matka. Styk probíhal, ale velmi sporadicky.

Matka prodlužovala soudní řízení tím, že si nepřebírala poštu, nedostavovala se na soudní řízení, odvolávala se do usnesení o uložených pokutách a o vydaných předběžných opatřeních, vznášela námitky proti jednání sociální pracovnice, proti chování otce, nedodržovala dané rozsudky, nerefletovala na domluvy soudu, nevyužila soudem dané termíny k nápravě situace.

Orgán sociálně-právní ochrany opět podnikal kroky, vedoucí k nápravě vyhocené situace. Matku písemně vyzýval k dodržování rozsudku, osobně s ní situaci několikrát řešil, snažil se matku přimět k dohodě, vykonával návštěvy, dotazoval se u dětského lékaře a ve školním zařízení na prospívání dítěte, podával zprávy k soudu, účastnil se všech soudních jednání. Situace a komunikace s matkou byla o to problematičtější, že matka sociálním pracovnícím nedůvěřovala a odmítala s nimi cokoli řešit.

Okresní soud se snažil matku vést k plnění dohody. Matku napomínal, nastavil plán navykacího režimu. Jednání odročil na dobu 3 měsíců k ustálení styku. Poté upravil styk otce s dítětem novým rozhodnutím.

Matka s otcem vůbec nekomunikuje. Dceru mu předává na základě rozsudku bez jediného slova a bez jakýchkoliv osobních věcí dítěte tak, že dceru vystrčí před dveře bytu. Přestala navštěvovat i své rodiče. Otec nežádal o svěřeni dítěte do své péče, ale pouze o stanovení a dodržování styku s dcerou, což se mu po 3 letech podařilo. Lze ale předpokládat, že kdyby měl zájem o změnu výchovy, soud by na základě zkušeností, chování a jednání matky a na základě dokazování jeho návrhu určitě vyhověl.

III. Případová studie rodičů nezletilé Anabely

1) Rodinná a osobní anamnéza

Rodiče nezletilé jsou manželé. Z manželství se narodila Anabela. Nyní je jí rok a půl. Matka je rozvedená a z předchozího manželství má ve své péči 3 syny. Syn Jakub je již zletilý a pobírá invalidní důchod. Má Downův syndrom. Matka o něj pečuje a pobírá příspěvek při péči. Syn Vítek navštěvuje střední školu a nejmladší syn Mikuláš je žákem 8. třídy základní školy. Na syny pobírá výživné a její příjem tvoří rodičovský příspěvek. U otce se jedná o první manželství. Rodina žije ve vlastním domě.

Matka má středoškolské vzdělání. Ráda kreativně tvoří, maluje obrazy. Svým dětem je oddaná. Má ráda hezké a drahé věci. Je náročná. Finanční prostředky, které přijdou do rodiny, jí nepostačují. Otec má také středoškolské vzdělání. Pracuje jako finanční poradce v bance. Je o 13 let mladší, než jeho manželka. Má rád svou dceru a její polorodé bratry, ke kterým se chová jako otec. Je schopen zajistit rodinu finančně.

2) Popis a analýza případu

Matka podala k soudu návrh na úpravu poměrů k nezletilé dceři s tím, že manželství již neplní danou funkci a že se s manželem dohodla na jeho rozvodu. Tento návrh ale po měsíci vzala v plném rozsahu zpět. O měsíc později podala návrh nový. K soudu pak v týdenních intervalech zasílá nová a nová sdělení a vyjádření k danému návrhu. Při soudním jednání matka uvádí, že manžel opustil společnou domácnost a na rozvodu trvá. A protože otec neakceptoval její návrhy na obnovení vztahu, požaduje vysoké výživné na dceru, úhradu celkových nákladů na bydlení, výživné na rozvedenou manželku, úhradu všech půjček a úhradu splátek hypotéky na dům, s tím, že styk bude probíhat na základě jejich vzájemné dohody. Soud nakonec schválil dohodu obou rodičů, nezletilá byla svěřena do výhradní péče matky a otci bylo stanoveno poměrně vysoké výživné. Styk měl probíhat na základě dohody. Matka však otci styk neumožňovala, protože neakceptoval její požadavky. Otec podal návrh na vydání

předběžného opatření. Matka podala návrh na zvýšení výživného a úpravu styku. Manželství bylo na základě návrhu matky rozvedeno. Jednalo se o nesporný rozvod. Matka v době před vydáním rozsudku o rozvodu si vše rozmyslela a s rozvodem nesouhlasila. Rozvod byl anulován. Otcí oznámila, že když se k ní nevrátí, dceru vídat nebude. K soudu i na odbor sociálně právní ochrany dětí zaslala oznámení o tom, jak ji otec napadl, jak je agresivní, jak se ho dcera bojí, jak zničil celou rodinu, že jí nedává peníze, atd. Nepodala však žádné trestní oznámení. Nařčení matky se však nikdy neprokázalo. V průběhu soudních jednání se o tom ani nezmínila. Otec k tomu uvedl, že manželka ho tímto způsobem nutí k tomu, aby obnovili soužití. Požádala ho o ruku. Psala mu zprávy, ve kterých ho neustále zvala do bytu s tím, že se zde může s dcerou vídat. Otec ale podal žádost o rozvod. To matku popudilo tak, že začala podávat návrhy na předběžná opatření ve věci styku, kde požadovala, aby byl otcí styk zakázán, protože ji v minulosti bil, byl agresivní, přistihla ho, jak nad dcerou onanoval, má za kamaráda muže, který vypadá jako úchylný deviant. Dále pak různými návrhy požadovala, aby otec hradil veškeré náklady její rodiny, protože on je viníkem rozpadu manželství. Po půl roce takového jednání matka podala nový návrh na úpravu poměrů. Při nařízeném jednání vzala návrh zpět. Pak nastalo šestiměsíční období klidu, kdy otec uvedl, že styk relativně funguje, ale musí vždy matce vyhovět v jejích požadavcích. Poté matka zase začala podávat návrhy na vydání předběžných opatření, které byly vždy zamítnuty. Psala různá vyjádření a sdělení, kde se stále opakovalo, že otec není schopen se o dceru postarat, že se ho bojí dcera i ona, že dcera je psychicky deprivovaná. Doložila i lékařskou zprávu o tom, že dcera trpí bolením břicha, málo spí, často pláče, ze spaní volá maminku a že se bojí otce. Podala další návrh na zákaz styku a na zvýšení výživného. K soudu i na odbor sociálně právní ochrany docházela další vyjádření matky k podanému návrhu a další různá sdělení. Při následném soudním řízení matka uvedla, že otec je schopen se o dceru řádně postarat. Návrh na zákaz styku vzala zpět a byl stanoven rozsah styku. Po vydání rozsudku matka opět podala návrh na vydání předběžného opatření na změnu styku, protože jí ten původní nevyhovoval. Tento návrh byl soudem opět zamítnut. Matka nikdy nepodala žádné odvolání do vnesených rozsudků. S oběma rodiči byly vždy vedeny pohovory o tom, aby se takových situací snažili vyvarovat. Otec se vždy snažil matce v jejích požadavcích nějak vyhovět, ale matka si kladla stále větší. Když otec něco dle jejího přání neudělal, vždy reagovala dalšími nesmyslnými podáními. Při jednání o úpravě poměrů k dítěti se rodiče dohodli na porozvodovém uspořádání. Nezletilá byla svěřena do výhradní výchovy matky.

3) Výstupní hodnocení

Z výše uvedeného vyplývá, že bránícím rodičem je matka.

V tomto případě se nedá jednoznačně říci, že matka záměrně prodlužovala soudní řízení. Matka se svými pokusy o bránění ve styku vyrovnávala s porozvodovou situací. Při následném řešení rodinné situace se chtěla manželovi pomstít, proto činila pokusy o maření styku, ke kterým ve většině případů nedošlo. Důkazem toho jsou její nespočetná podání k soudu, její následná vyjádření a posléze jejich vzetí zpět.

Tento případ se začal řešit v říjnu 2010. Skončil pravomocným rozhodnutím v srpnu 2011. V průběhu soudních jednání matka podala celkem 6 návrhů, 15 svých vyjádření nebo doplnění a 7 návrhů na vydání předběžného opatření. Otec podal 2 návrhy, 1 návrh na vydání předběžného opatření a 3 vyjádření. S porozvodovým uspořádáním bylo vydáno 5 rozsudků. Spis Om obsahuje 229 stran.

Otázkou zůstává, zdali je tento případ opravdu vyřešen. Budou oba rodiče, hlavně matka, do budoucna schopni zabezpečit bezproblémový stav této situace?

IV. Případová studie rodičů nezletilého Jakuba

1) Rodinná a osobní anamnéza

Manželství rodičů nezletilého Jakuba bylo rozvedeno a nezletilý byl svěřen matce do výhradní výchovy. Styk nezletilého s otcem měl probíhat na základě dohody. Matka ale styk od prvopočátku neumožňovala. Matce bylo na počátku rodičovského sporu 26 let. Je na mateřské dovolené. Je vyučena prodavačkou. Pochází z úplné rodiny. S dítětem žije v domě svých rodičů. Otcí bylo 27 let. Má střední vzdělání. Pracuje jako zedník. Pochází z rozvedené rodiny. Žije v domě u své matky.

2) Popis a analýza případu

Rodiče se po čtyřletém manželství, kdy žili 2,5 roku odděleně, rozvedli. Nezletilému bylo v té době půl roku. Při úpravě poměrů soud schválil dohodu rodičů o svěřeni nezletilého do péče matky, o výši výživného s tím, že styk bude probíhat na základě dohody. Již tři měsíce po rozvodu otec podává návrh na úpravu styku, kde uvádí, že matka a její rodiče mu ve styku se synem brání. On sám není schopen se s matkou na ničem dohodnout. Veškeré jeho snahy o styk se míjejí účinkem. Otec syna neviděl již 3 měsíce. Posílá mu tedy balíčky s hračkami, které se vracejí neotevřené zpět. Sociální pracovnice několikrát matku navštívila a snažila se matce domluvit a vysvětlit jí, že její chování se neslučuje se zájmem dítěte. Matka na nic nereflektovala.

Soud nařídil vypracování znaleckých posudků z oblasti psychologie. Otec podává návrh na snížení výživného. Další soudní jednání je odročeno za účelem výslechu soudního znalce. Při následném soudním jednání bylo rozhodnuto, že návrh otce na snížení výživného se zamítá a že otec je oprávněn stýkat se se synem za přítomnosti matky a odborného pracovníka v Poradně pro mezilidské vztahy a rodinu jedenkrát týdně na jednu hodinu. Otec se do rozsudku odvolal. Matka stanovený styk dále nedodržovala. Krajský soud rozsudek změnil tak, že otec je oprávněn stýkat se s nezletilým každou lichou sobotu na jednu hodinu bez matky. Styk stále neprobíhá. Matka nereflektuje na výzvy sociálního odboru, při snahách o návštěvu orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Při jejich pokusech o návštěvu matka neotevívá. Styk se neuskutečňuje již 2 roky. Matka podává návrh na zvýšení výživného. Otec podává návrh na výkon rozhodnutí a na snížení výživného. Výsledkem několika soudních jednání bylo, že výživné se zvýšilo, návrh otce na snížení výživného byl zamítnut, soud uložil matce za neuskutečněné styky napomenutí a posléze pokuty. Otec podává další návrh na výkon rozhodnutí. Matce jsou uloženy další pokuty. I přes tyto sankce styk dále neumožňuje. Situaci se snaží napravit i OSPOD, ale bezvýsledně. Otec podává návrh na změnu výchovy. Při šetření otec uvádí, že matka neumožňuje styk již čtyři roky. Matka uvádí, že otec nemá o syna zájem. Matka má výhrady k osobě otce. K prvnímu soudnímu jednání ve věci změny výchovy se matka nedostavila. V mezidobí otec podává návrhy na výkon rozhodnutí. Matka podává několik odvolání proti usnesením o návrzích na výkon rozhodnutí. Další nařízené soudní jednání je odročeno na neurčito z důvodu nepřítomnosti matky. Krajský soud průběžně zamítá odvolání matky proti pokutám. V některých případech výši stanovených pokut ještě navyšuje. Odročené jednání ve věci změny výchovy pokračuje po půl roce, protože celý spis byl z důvodů řešení odvolání matky zaslán Krajskému soudu v Praze. Toto jednání je opět odročeno na neurčito z důvodu vypracování nových znaleckých posudků. Orgán sociálně-právní ochrany dětí se snaží o asistenci u styku otce s nezletilým. Styky se neuskutečňovaly. Matka dítě ke styku nevydávala. Matka podala návrh na změnu styku s tím, že dítě otce 6 let nevidělo, protože se o něj otec nezajímal. Navrhuje styk za své přítomnosti. Dále matka podává několik stížností na postup sociální pracovníce a na samosoudkyni, která případ od jeho počátku řeší. Do případu vstupuje i Policie ČR, která řeší trestní oznámení podávané matkou proti otci a naopak. Matka podává žádost o změnu opatrovníka. Styk se stále neuskutečňuje. Rodičům bylo doporučeno využít pomoci odborného poradenského zařízení. Matka se do tohoto rozhodnutí odvolala. Odeslala otci několik dopisů, kde mu

sděluje, že v době styku nebude se synem doma a že termín styku nahradí. Nikdy k tomu ale nedošlo. Matka byla odsouzena pro neuskutečňování styku k trestu odnětí svobody v trvání na dobu 30 dnů do věznice s dozorem. Po jejím odvolání byl trest změněn k trestu odnětí svobody v trvání pěti měsíců na zkušební dobu osmnácti měsíců. Návrh matky na změnu opatrovníka byl zamítnut. Otec dále podával návrhy na výkon rozhodnutí. Matka se proti nim dále odvolávala. Bylo nařízeno další jednání ve věci změny výchovy, které bylo opět odročeno za účelem výslechu znalce. Mezitím matka kontaktovala poradnu pro rodinu se žádostí o pomoc. Na základě jejich výzvy otec poradnu navštívil. Matka poté s poradnou přestala spolupracovat. Ze soudního jednání, z výpovědi soudního znalce vyplynulo, že nezletilý trpí syndromem zavrženého rodiče a je v jeho zájmu, aby byl svěřen do výchovy otce. Na návrh právního zástupce matky bylo jednání přerušeno za účelem pokusu obnovit vztah syna s otcem za výrazné pomoci matky, rodiny, sociální pracovnice i jeho samého. Poté se konaly asistované styky, které byly vždy okolo bydliště nezletilého a neprobíhaly dobře. Syn s otcem nemluvil. Říkal mu „pane“, nikam s ním nechtěl jít, nic si od otce nevzal. Matka po dvou měsících podala návrh na zákaz styku otce s nezletilým. K jednání se matka nedostavila. Návrh byl zamítnut. Byl zamítnut i návrh na změnu výchovy. Matka se proti oběma rozsudkům odvolala. Krajský soud oba rozsudky potvrdil. Poslední jednání ve věci změny výchovy bylo nařízeno a všichni jsme netrpělivě očekávali, jak bude probíhat a jak soud rozhodne. Samosoudkyně protokolovala zjištěné důkazy, seznámila nás s dosavadním průběhem všech jednání a vyslovila názor, že jsou splněny podmínky pro to, aby byl nezletilý svěřen do výchovy otce. Otec ale vzal svůj návrh v plném rozsahu zpět. Zdůvodnil to tím, že situace je tak vyhrocená, že syn je celá dlouhá léta matkou účelově veden proti němu, mezi rodinami dochází k různým atakům, které řeší policie, a že za těchto okolností nevidí změnu výchovy jako dobré řešení. Otec se se synem nestýká. Rodiče spolu nekomunikují.

Na základě prvotní úpravy poměrů byl nezletilý po dohodě rodičů svěřen do výhradní výchovy matky.

3) Výstupní hodnocení

Ze spisové dokumentace je prokázáno, že bránícím rodičem je matka.

Matka se urputně bránila styku dítěte s otcem. Nepřipustila žádný možný prostředek k narovnání situace. Od prvopočátku soudního řízení zastávala negativní postoj k otci, sociální pracovníci i k soudu. Syna otci nevydávala. Nesnažila se to nějakým důvodem omluvit. Účastnila se soudních jednání, ale všechna opatření se u ní míjela účinkem. Podávala odvolání proti usnesení o udělení pokut. Neustále rozesílala stížnosti na sociální pracovníci. Do spisu neustále zakládala svá vyjádření proti chování otce a jeho rodiny. Chodila v doprovodu své rodiny. Odmítla se podrobit rozhodnutí o vypracování znaleckého posudky z oboru psychologie. Dlouhou dobu neumožňovala návštěvu psychologa, který ji měl navštívit v domácím prostředí. Když se matka v průběhu soudních jednání cítila ohrožena, navrhla vždy nějakou alternativu styku. Toto praktikovala několikrát. Tím jí bezprostřední hrozba změny výchovy nehrozila a matka dál bránila ve styku.

Orgán sociálně-právní ochrany se snažil matce domluvit. Bez úspěchu. Matka s ním přímo nespolupracovala. Trvala na svém – styk nelze uskutečňovat. Sociální pracovníce vykonávala návštěvy v rodině, dotazovala se na dítě ve škole i u dětského lékaře, spolupracovala se soudem, vykonávala asistenci při styku, řešila následné konfliktní situace a stížnosti rodičů.

Okresní soud udělil matce několik napomenutí. Přistoupil k uložení pokut. Na základě návrhu právního zástupce matky dal prostor k tomu, aby matka své závadové chování napravila. Když se toto míjelo účinkem, nařídil asistenci při styku. Nad rámec svých kompetencí u styku asistoval i matčin právní zástupce. Soud avízoval změnu výchovy, k té však nedošlo.

Celý tento případ se začal řešit v roce 1998, kdy se Jakub narodil. Rozsudek byl vynesena v roce 2008. Jakubovi bylo už 10 let. Otec ho od jeho narození viděl asi 25x. Stanovený styk měl proběhnout 520x. Proběhlo 18 asistovaných styků. Otec podal k soudu celkem 24 návrhy, ani jednou nepodal odvolání proti rozsudku nebo usnesení. Matka podala k soudu celkem 13 návrhů včetně stížností a 11 odvolání. Byly jí uloženy pokuty v celkové výši Kč 120 000,-. Soud nařídil 17 jednání, vydal 6 rozsudků a 39 usnesení. Krajský soud rozhodoval ve věci 13x. Byly vypracovány 2 znalecké posudky. Orgán sociálně-právní ochrany v průběhu celého řízení s rodiči situaci řešil pomocí schůzek a návštěv. O těchto jednáních bylo učiněno 105 zápisů. Spis OM obsahuje 620 stran.

V. Případová studie rodičů nezletilého Richarda

1) Rodinná a osobní anamnéza

Rodiče žili v neseznaném vztahu tři roky. Z tohoto vztahu se po dvou letech narodil nezletilý Richard. Mezi rodiči docházelo k častým konfliktům a jeden rok po narození syna se rodina rozpadla. Matka má základní vzdělání. Pracovala jako servírka. Ve své péči má ještě z předchozího vztahu syna Vítka, kterému je třináct let. Styk Vítka s biologickým otcem neprobíhá. Matka s dětmi žije v rodinném domku, který si po rozchodu koupila. Otec má středoškolské vzdělání. Pracuje jako technik. Je rozvedený. Z manželství má dvě zletilé děti. S bývalou manželkou komunikuje a s dětmi se navštěvuje.

2) Popis a analýza případu

Matka podala k soudu návrh na úpravu poměrů k nezletilému synovi. Při soudním jednání byl nezletilý svěřen do výhradní výchovy matce, otcí stanoveno výživné s tím, že styk, vzhledem k věku dítěte, bude probíhat na základě vzájemné dohody rodičů. Styk fungoval dva měsíce. Poté matka dohodu odmítala. Otec se styku domáhal prostřednictvím orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Ten se snažil matku přimět k tomu, aby styk dítěte s otcem probíhal. Bezvýsledně. Otec s matkou se navzájem začali obviňovat z důvodů rozpadu vztahu. Jeden na druhého podávali trestní oznámení a navzájem se obviňovali z toho, kdo vystěhoval celý byt, ve kterém společně bydleli, kdo si odvezl všechny osobní věci a oblečení toho druhého, kdo si vzal všechny věci nezletilého, kdo utratil společné peníze atd. Otec podal návrh na úpravu styku. Při soudním jednání byl styk upraven, ale matka rozsudek nedodržovala. Odmítala dítě otcí vydat. Otec začal podávat na matku další trestní oznámení pro maření úředního výkonu. Oba rodiče nezávazně na sobě docházeli na oddělení sociálně-právní ochrany, kde se situace řešila. Matka stále uváděla do protokolu, že otec není schopen se o syna postarat, že je nezodpovědný, agresivní, že ji neustále atakuje, sleduje, vyhrožuje a že mu syna dávat nebude. Z těchto důvodů na něj neustále podává trestní oznámení. Při osobních kontaktech se sociální pracovníci má vždy s sebou nějakého svědka (kamarádky), které se snaží sociální pracovníci ovlivnit. Odmítá jakýkoliv osobní kontakt s otcem. Jednání s matkou jsou vždy časově náročná, protože matka neustále vysvětluje, co se za společného soužití s otcem dítěte stalo, jak se choval k ní i dítěti. Uváděla, že ona je vzorná matka a nedovolí, aby takový člověk negativně ovlivňoval její dítě. Tento způsob používal i otec. Neustále líčil, jaká to byla hrozná matka, jak se

o nic nestarala, ubližovala svému staršímu synovi a chtěla od něj jen peníze. Nechce ji vidět, požaduje pouze, aby probíhal styk. Za této situace nebylo možné dovést rodiče k nějaké dohodě. Soudní řízení o úpravě styku bylo zdlouhavé. Matka i otec při jednání navrhovali další dokazování, výslech svědků, a provedení znaleckých posudků. Některá jednání trvala i sedm hodin. V mezidobí soudního řešení matka stále styk neumožňovala. V průběhu dosavadních jednání nebylo prokázáno, že by byl otec závadový. Soud tedy matce nejprve domluvil, pak vyzval matku k plnění dohody, poté styk dítěte s otcem upravil. I když byl rozsudek právoplatný, matka dítě ke styku nevydávala. Otec podával návrhy na předběžné opatření a návrhy na výkon rozhodnutí. Ani toto matku nepřimělo k respektování daného rozsudku. Matce byly průběžně ukládány pokuty. Poté od nich bylo upuštěno z toho důvodu, že pokuty neplní svůj účel. Matka se proti každému usnesení soudu o uložení pokuty odvolávala. Krajský soud její odvolání vždy zamítl. Spis Om se plnil záznamy z podání otce i matky. Sociální pracovnice několikrát navštívila rodiče. Ti ale oba stáli za svými názory a ani jeden nebyl ochotný udělat vůči druhému nějaký ústupek. Oba rodiče podávali stížnosti na práci sociální pracovnice, matka jako důvod uváděla, že sociální pracovnice nejedná v zájmu dítěte, protože nutí matku k tomu, aby styk uskutečňovala i přes to, že ví, jaký je otec člověk. Ona před ním dítě chrání a povinností sociální pracovnice je chránit dítě také. Poukazovala na to, že sociální pracovnice je otcem podplacena a stojí na jeho straně, tedy proti matce a dítěti. Otec uváděl, že sociální pracovnice nejedná v zájmu dítěte, protože matku nevede k tomu, aby uskutečňovala styk. Uváděl, že sociální pracovnice stojí na straně matky a ne dítěte. Matka byla podmíněčně odsouzena pro trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí ve věci neuskutečňování styku. Otec podal návrh na změnu výchovy. Toto soudní řízení bylo pro všechny zúčastněné ještě více časově i psychicky náročné. Soud v průběhu řízení nařídil několik asistovaných styků. Asistence ale smírnému řešení nepomohla. Soud nařídil několik výkonů rozhodnutí o odnětí dítěte matce pro dobu styku. Matka ale nikdy nebyla doma. Matka u soudních jednání stále poukazovala na to, že otec není dobrý člověk, že ona je vzorná a obětavá matka a že mu dítě ke styku dávat nebude. Otec ji prý neustále pronásleduje, nechává ji sledovat, natáčí ji. To vše působí na dítě, které se stresuje, a kdyby byl otec dobrý rodič a měl syna opravdu rád, nedělal by to. Soud nařídil vypracování znaleckých posudků. Na základě výslechů rodičů, svědků, doložených listinných důkazů a na základě vypracovaných znaleckých posudků soud vynesl rozsudek o tom, že se nezletilý svěřuje do výchovy otce. Matka se odvolala. Krajský soud napadený rozsudek

nepotvrdil. Styk se stále neuskutečňoval. Otcem byly podávány další návrhy na předběžná opatření a výkon rozhodnutí, kterým soud vždy vyhověl. Tyto sankce se minuly účinkem. Otec tedy podal nový návrh na změnu styku. Při tomto soudním řízení soud rodičům nařídil rodinnou terapii a stanovil plán navykacího režimu styku dítěte s otcem. Ten se ale nevyvíjel tak, jak by měl, proto soud vydal opět rozhodnutí, ve kterém se dítě svěřuje otci. Matka se odvolala. V mezidobí se začal styk pomalu uskutečňovat. Nejprve za pomoci rodinné poradny, pak za asistence. Matka i otec si předávání dítěte vždy natáčeli na kameru. Docházelo mezi nimi k verbálnímu napadání. Každý vždy měl u sebe svědka. Otec i matka pak zaznamenávali na sociálním odboru do protokolu výhrady k druhému rodiči při předávání a přebírání dítěte. Krajský soud potvrdil rozsudek soudu I. stupně o změně výchovy nezletilého.

Matka otci dítě předala. Stýká se s ním. Dítě si u otce zvyklo bez závažných problémů. Rodiče se nadále atakují. Spis Om se stále plní záznamy z jednání otce i matky, kdy ani jeden není spokojen s jednáním protistrany. Otec i matka se neustále dožadují prošetření poměrů. Otec se snaží získat důkazy, na základě kterých by byl matce styk zakázán. Matka se snaží získat důkazy o tom, že se otec o syna špatně stará, a usiluje o změnu výchovy. Nezletilý byl na základě dohody rodičů svěřen do výhradní péče matky.

3) Výstupní hodnocení

Bránícím rodičem v tomto případě je jednoznačně matka. Matka od rozpadu rodiny bránila ve styku otce s dítětem. V první řadě se přestěhovala do jiného okresu. Tím se soudní řízení ve věci úpravy styku zkomplikovalo. Při následných jednáních uváděla, že chce při styku dítěte s otcem být, že má strach o svého syna. Odvolávala se do všech rozsudků a usnesení, nedbala napomenutí soudu, nereflektovala na dodržování rozsudku, při každém soudním jednání žádala o odročení z důvodu výslechu svědků, doložení dalšího důkazního materiálu. Dále se pak na některá jednání omlouvala s tím, že je nemocná ona nebo děti.

Orgán sociálně-právní ochrany dětí se snažil domluvit společnou schůzku obou rodičů. To rodiče odmítli. Poté se snažil matku vést k dodržování dohody a rozsudku. Prováděl šetření v rodinách rodičů. Zapisoval do spisu rodiči požadovaná důležitá sdělení. Podával zprávy k soudu a policii. Asistoval u styku. Dále čelil verbálním útokům ze strany obou rodičů, právní zástupkyně a psychologky matky.

Okresní soud udělil matce napomenutí, poté rozhodl o uložení peněžních sankcí. Při dlouhých soudních jednáních vyslyšel svědky, přijímal další a další podání obou

rodičů, řešil jejich vzájemné ataky. Jednání odročoval za účelem nápravy matky. Poté nařizoval předběžná opatření a výkony rozhodnutí. Bez úspěchu. Nařídil vypracování znaleckých posudků z oblasti psychologie a psychiatrie. Dal oběma rodičům možnost mimosoudního řešení.

Když se všechny možnosti nápravy u matky mýjely účinkem, soud rozhodl o změně výchovy.

Případ se řešil tři roky. Matka podala 12 odvolání a 5 stížností. Byly jí uloženy pokuty ve výši 85 000,- Kč. Otec podal 14 návrhů a 3 stížnosti. Soud I. stupně vydal 4 rozsudky. Krajský soud všechna odvolání matky řešil. Spis Om má 458 stran. Soudní spis má okolo 1 000 stran.

6.3 Výsledky výzkumu

Celkem byla provedena sekundární analýza 5 případových studií, ze kterých byly na základě výzkumných otázek zpracovány následující záznamy.

Výsledky případové studie č. 1

Kterému rodiči bylo dítě při soudní úpravě poměrů svěřeno do výchovy?

Na základě dohody rodičů bylo dítě svěřeno do výhradní výchovy matce. Mezi rodiči nevznikly v tomto směru žádné spory.

Který rodič brání ve styku dítěte s druhým rodičem?

Rodičem, který brání ve styku, byla matka. Své chování zdůvodňovala tím, že otec je nespolehlivý člověk, že je agresivní, choval se k ní špatně, a proto nechce, aby se s dítětem stýkal, protože by na něho měl špatný vliv. Toto se však v průběhu řízení nikdy neprokázalo. Dále uváděla, že styk otce s dítětem jí časově omezuje.

Jak a čím brání rodič prodlužuje soudní řízení?

Matka prodlužovala soudní řízení tím, že přes uložené sankce neumožňovala styk otci s dítětem, nepřebírala si poštu, nedostavovala se na soudní jednání, když ano, tak nevypovídala. Do každého rozhodnutí a usnesení vydané soudem se odvolávala, podávala opakovaně stížnosti na jednání sociální pracovnice, vyslovila podjatost soudkyně.

Jaký je postoj soudů a orgánů sociálně-právní ochrany dětí k řešení problematiky maření styku?

Orgán sociálně-právní ochrany podnikal kroky vedoucí k nápravě vyhrocené situace. Matku písemně vyzýval k dodržování rozsudku, osobně s ní situaci několikrát řešil, snažil se matku přimět k dohodě, vykonával návštěvy, dotazoval se u dětského lékaře a ve školním zařízení na prospívání dítěte, prováděl asistence při pokusech otce o uskutečnění styku, podával zprávy k soudu, účastnil se všech soudních jednání.

Okresní soud matku vyzýval k plnění rozsudku, uděloval napomenutí, přikročil k nařízení výkonu rozhodnutí uložením pokut, soudní jednání odročoval za účelem možné nápravy matky. Vyhověl návrhům otce na vydání předběžných opatření, nařídil

výkony rozhodnutí odejmutí dítěte v době styku, nařídil vypracování znaleckých posudků z oblasti psychologie, poté vydal rozsudek na změnu výchovy.

Tento případ se začal řešit v listopadu 2006, kdy se nezletilý narodil. Rozsudek o svěřeni nezletilého do péče otce byl vynesena v červnu 2010, tedy v době, kdy Tomášovi byly necelé 4 roky. Matce byl syn odebrán v prosinci 2010. Otec uskutečnil celkem 182 pokusů o styk s dítětem. Za pomoci babičky bylo 23 pokusů úspěšných. Otec podal 10 návrhů na výkon rozhodnutí a 12 trestních oznámení. Matka podala celkem 14 odvolání. Krajský soud všechny zamítl. Byly jí uloženy 4 pokuty v celkové výši 72 tisíc. Spis Om má 380 stran.

Výsledky případové studie č. 2

Kterému rodiči bylo dítě při soudní úpravě poměrů svěřeno do výchovy?

V době rozvodu manželství byla nezletilá na základě dohody rodičů svěřena do výhradní výchovy matky.

Který rodič brání ve styku dítěte s druhým rodičem?

Z analýzy spisové dokumentace bylo zjištěno, že bránícím rodičem je matka. Styk otce s dítětem probíhal velmi sporadicky.

Jak a čím bránící rodič prodlužuje soudní řízení?

Matka prodlužovala soudní řízení tím, že nepřebírala poštu, nedostavovala se na soudní řízení, odvolávala se do usnesení o uložených pokutách a o vydaných předběžných opatření, vznášela námitky proti jednání sociální pracovnice, proti chování otce, nedodržovala dané rozsudky, nerefletovala na domluvy soudu, nevyužila soudem dané termíny k nápravě situace.

Jaký je postoj soudů a orgánů sociálně-právní ochrany dětí k řešení problematiky maření styku?

Orgán sociálně-právní ochrany opět podnikal kroky vedoucí k nápravě vyhrocené situace. Matku písemně vyzýval k dodržování rozsudku, osobně s ní situaci několikrát řešil, snažil se matku přimět k dohodě, vykonával u ní návštěvy, dotazoval se u dětského lékaře a ve školním zařízení na prospívání dítěte, podával zprávy k soudu, účastnil se všech soudních jednání. Situace a komunikace s matkou byla o to

problematičtější, že matka sociálním pracovnícím nedůvěřovala a nechtěla s nimi už cokoli řešit.

Okresní soud se snažil matku vést k plnění dohody. Matku napomínal, nastavil plán navykacího režimu. Jednání odročil na dobu 3 měsíců k ustálení styku. Poté upravil styk otce s dítětem novým rozhodnutím.

Matka s otcem vůbec nekomunikuje. Dceru mu předává na základě rozsudku bez jediného slova a bez jakýchkoliv osobních věcí dítěte tak, že dceru vystrčí před dveře bytu. Přestala navštěvovat i své rodiče. Otec nežádal o svěření dítěte do své péče, ale pouze o stanovení a dodržování styku s dcerou, což se mu po 3 letech podařilo. Lze ale předpokládat, že kdyby měl zájem o změnu výchovy, soud by na základě zkušeností, chování a jednání matky a na základě dokazování jeho návrhu určitě vyhověl.

Výsledky případové studie č. 3

Kterému rodiči bylo dítě při soudní úpravě styku svěřeno do výchovy?

Při jednání o úpravě poměrů k dítěti se rodiče dohodli na porozvodovém uspořádání. Nezletilá byla svěřena do výhradní výchovy matky.

Který rodič brání ve styku dítěte s druhým rodičem.

Z výše uvedeného vyplývá, že bránícím rodičem je matka.

Jak a čím bránící rodič prodlužuje soudní řízení?

V tomto případě se nedá jednoznačně říci, že matka záměrně prodlužovala soudní řízení. Matka se zde, svými pokusy o bránění ve styku, vyrovnávala s porozvodovou situací, kdy ji opustil manžel, kterého měla stále ráda. Při následném řešení rodinné situace se vždy chtěla manželovi pomstít, proto činila pokusy o maření styku, ke kterým ve většině případů nedošlo. Důkazem toho jsou její nespočetná podání k soudu, její následná vyjádření a posléze jejich vzetí zpět. Nepodala žádné odvolání do rozsudků, pouze nesouhlasila s rozvodem manželství.

Jaký je postoj soudů a orgánů sociálně-právní ochrany dětí k řešení problematiky maření styku?

Orgán sociálně-právní ochrany dětí s matkou i otcem navázal kontakt. Rodiče se sice společně nesešli, ale byli ochotni situaci řešit. Matka v určitých intervalech na

dohodu nereflektovala a snažila se dále o bránění ve styku. Byly provedeny návštěvy u otce i matky. Matka nás průběžně informovala o svých pocitech a postojích.

Okresní soud v průběhu soudního řízení přistupoval k matce šetrněji, vědom si toho, že matka má po rozpadu rodiny určité osobní potíže. Na její žádost jí ustanovil právního zástupce. Při jednáních se jí snažil podstatu věci vysvětlit. Navrhoval smírná řešení, ke kterým i docházelo. Při rozhodnutí o styku matka sama iniciovala soud na jeho větší rozsah, než požadoval otec. Soud proto nepřistoupil k udělení nějaké sankce.

Tento případ se začal řešit v říjnu 2010. Skončil pravomocným rozhodnutím soudu v srpnu 2011. V průběhu soudních jednání matka podala celkem 6 návrhů, 15 svých vyjádření nebo doplnění a 7 návrhů na vydání předběžného opatření. Otec podal 2 návrhy, 1 návrh na vydání předběžného opatření a 3 vyjádření. S porozvodovým uspořádáním bylo vydáno 5 rozsudků. Spis OM obsahuje 229 stran.

Otázkou zůstává, je-li tento případ opravdu vyřešen. Budou oba rodiče, hlavně matka, do budoucna schopni zabezpečit bezproblémový stav situace?

Výsledky případové studie č. 4

Kterému rodiči bylo dítě při soudní úpravě poměrů svěřeno do výchovy?

Na základě prvotní úpravy poměrů byl nezletilý po dohodě rodičů svěřen do výhradní výchovy matky.

Který rodič brání ve styku dítěte s druhým rodičem?

Ze spisové dokumentace je prokázáno, že bránícím rodičem je matka.

Jak a čím bránící rodič prodlužuje soudní řízení?

Matka urputně bránila styku dítěte s otcem. Nepřipustila žádný možný prostředek k narovnání situace. Od prvopočátku soudního řízení zastávala negativní postoj k otci, k sociální pracovníci i k soudu. Syna otci nevydávala. Nesnažila se to nějakým důvodem omluvit. Účastnila se soudních jednání, ale všechna opatření se u ní mýjela účinkem. Podávala odvolání proti usnesení o udělení pokut. Neustále rozesílala stížnosti na sociální pracovníci. Do spisu zakládala svá vyjádření proti chování otce a jeho rodiny. Chodila v doprovodu své rodiny. Odmítla se podrobit rozhodnutí o vypracování znaleckého posudky z oboru psychologie. Dlouhou dobu neumožňovala

návštěvu psychologa, který ji měl navštívit v domácím prostředí. Když se matka v průběhu soudních jednání cítila ohrožena, navrhla vždy nějakou alternativu styku. Toto praktikovala několikrát. Tím jí bezprostřední hrozba změny výchovy nehrozila a matka dál bránila ve styku.

Jaký je postoj soudů a orgánů sociálně-právní ochrany dětí k řešení problematiky maření styku?

Orgán sociálně-právní ochrany se snažil matce domluvit. Bez úspěchu. Matka s ním přímo nespolupracovala. Trvala na svém: styk se synem nelze uskutečňovat. Sociální pracovníce vykonávala návštěvy v rodině, dotazovala se na dítě ve škole i u dětského lékaře, spolupracovala se soudem, vykonávala asistenci při styku, řešila následné konfliktní situace a stížnosti rodičů.

Okresní soud udělil matce několik napomenutí. Přistoupil k uložení pokut. Na základě návrhu právního zástupce matky dal prostor k tomu, aby matka své závadové chování napravila. Když se toto míjelo účinkem, nařídil asistenci při styku. Nad rámec svých kompetencí u styku asistoval i matčin právní zástupce. Soud avizoval změnu výchovy, ke které nedošlo.

Případ se začal řešit v roce 1998, kdy se nezletilý narodil. Rozsudek, ve kterém měl být nezletilý svěřen otci, byl vynesena v roce 2008. Otec svůj návrh pod tíhou okolností stáhl. Jakobovi bylo už 10 let. Otec ho od jeho narození viděl asi 25x. Stanovený styk měl proběhnout 520x. Proběhlo 18 asistovaných styků. Otec podal k soudu celkem 24 návrhy, ani jednou nepodal odvolání proti rozsudku nebo usnesení. Matka podala k soudu celkem 13 návrhů (včetně stížností) a 11 odvolání. Byly jí uloženy pokuty v celkové výši Kč 120 000,-. Soud nařídil 17 jednání, vydal 6 rozsudků a 39 usnesení. Krajský soud rozhodoval ve věci 13x. Byly vypracovány 2 znalecké posudky. Orgán sociálně-právní ochrany v průběhu celého řízení s rodiči situaci řešil pomocí schůzek a návštěv. O těchto jednáních bylo učiněno 105 zápisů. Spis Om obsahuje 620 stran.

Výsledky případové studie č. 5

Kterému rodiči bylo dítě při soudní úpravě poměrů svěřeno do výchovy?

Nezletilý byl na základě dohody rodičů svěřen do výhradní péče matky.

Který rodič brání ve styku dítěte s druhým rodičem?

Bránícím rodičem v tomto případě je jednoznačně matka.

Jak a čím bránící rodič prodlužuje soudní řízení?

Matka od rozpadu rodiny bránila ve styku otce s dítětem. Přestěhovala se do jiného okresu. Tím se soudní řízení ve věci úpravy styku zkomplikovalo. Při následných jednání uváděla, že chce při styku dítěte s otcem být, že má strach o svého syna. Odvolávala se do všech rozsudků a usnesení, což oslabovalo pevnější vztah otce s dítětem. Nedbala napomenutí soudu, nereflektovala na dodržování, při každém soudním jednání žádala o odročení z důvodu výslechu svědků, o doložení dalšího důkazního materiálu. Dále se pak na některá jednání omlouvala s tím, že je nemocná ona nebo děti.

Jaký je postoj soudů a orgánů sociálně-právní ochrany dětí k řešení problematiky maření styku?

Orgán sociálně-právní ochrany dětí se snažil domluvit společnou schůzku obou rodičů. To rodiče odmítli. Poté se snažil matku vést k dodržování dohody a rozsudku. Prováděl šetření v rodinách rodičů. Zapisoval do spisu rodiči požadovaná důležitá sdělení. Podával zprávy k soudu a policii. Asistoval u styku. Dále čelil verbálním útokům ze strany obou rodičů, její právní zástupkyně a psychologky matky.

Okresní soud udělil matce napomenutí, pak rozhodl i o uložení peněžních sankcí. Při dlouhých soudních jednáních vyslyšel svědky, přijímal další a další podání obou rodičů, řešil jejich vzájemné ataky. Jednání odročoval za účelem nápravy matky. Poté nařizoval předběžná opatření a výkony rozhodnutí. Bez úspěchu. Nařídil vypracování znaleckých posudků z oblasti psychologie a psychiatrie. Dal oběma rodičům možnost mimosoudního řešení.

Když se všechny možnosti nápravy u matky mýjely účinkem, rozhodl o změně výchovy.

Případ se začal řešit, když bylo nezletilému půl roku. Případ se řešil tři roky. Matka podala 12 odvolání a 5 stížností. Byly jí uloženy pokuty ve výši 85 000,- Kč. Otec podal 14 návrhů a 3 stížnosti. Soud I. stupně vydal 4 rozsudky. Krajský soud řešil všechna odvolání matky. Spis Om má 658 stran. Soudní spis má okolo 1 000 stran.

6.4 Diskuse a shrnutí

První výzkumnou otázkou jsem se snažila zjistit, kterému rodiči jsou při úpravě poměrů svěřeny děti do výchovy.

Porovnáním výsledků jednotlivých případových studií jsem zjistila, že ve všech zkoumaných případech o svěřením dětí do výchovy rozhodoval soud a nezletilé děti byly svěřeny do výhradní výchovy matkám. Soud ani v jednom případě nezkoumal, komu má svěřit dítě do výchovy a kdo má pro výchovu dětí lepší předpoklady, protože rodiče nebyli ani v jednom z případů v tomto směru v rozporu a ke svěřením dítěte do výchovy matky došlo vždy na základě vzájemné dohody obou rodičů. Oba rodiče se před soudem shodli na tom, že dítě bude svěřeno do výchovy matky a otci vyměřeno výživné. Při soudním jednání se neurčoval rozsah styku otce s dítětem, protože dohoda předpokládá, že styk bude také probíhat na základě rodičovské dohody. Nebylo zde proto nutné činit rozsáhlá dokazování soudem, orgánem sociálně-právní ochrany, policií a soudním znalcem, které by zajišťovaly zájem dítěte při kolizi rodičů.

Soud zde svěřil děti do výchovy matkám, protože otcové o svěřením do své péče nežádali a s výchovou matek souhlasili. To, že soud jednoznačně rozhodl o svěřením dítěte do výchovy matky i přes to, že v některých případech byly výchovné předpoklady otců lepší než předpoklady matek, se nestalo.

Druhá výzkumná otázka směřovala ke zjištění, který rodič brání ve styku s dítětem.

Sekundární analýzou všech případových studií bylo zjištěno, že ve všech případech je bránícím rodičem matka. Toto zjištění vyplývá i z odpovědi na mou první výzkumnou otázku, kdy děti byly vždy svěřeny do výhradní výchovy matky. Z toho vyplývá, že rodičem, který maří styk, nemůže být nikdo jiný, než matka. Bránění matkou ve styku otce s dítětem v případech č. 2, 3, a 4 začalo až po vynesení rozsudku o úpravě poměrů k nezletilým dětem. V případech č. 1 a 5 k bránění ve styku otce s dítětem začalo docházet již v době, kdy se rodiče dítěte rozešli. Nutno podotknout, že v případech č. 2, 3 a 4 byli rodiče nezletilých dětí manželé a v případech č. 1 a 5 žili rodiče v nesezdaném svazku. Došla jsem k závěru, že v případě rozvodu rodičů dochází k maření styku matkou až po vynesení rozsudku proto, že rodiče chtějí mít tyto nepříjemné věci rychle za sebou. Matky jsou proto schopny uzavřít s otcem před soudem dohodu, která se týká výchovy, péče, výživného a styku. Vnitřně s ní ale nesouhlasí. Po vynesení rozsudku, který je v jejich prospěch a „hraje do ruky jim“,

přistupují k bránění ve styku. Ve svém chování se spoléhají i na to, že otec bude tuto změnu situace řešit po dobrém a nebude vymáhat kontakt s dítětem právní cestou a že soudy přistupují takřka liknavě k razantním opatřením, jako je výkon rozhodnutí a změna výchovy, která by nebyla v zájmu dítěte. Podle matky zájem dítěte je být s matkou, protože „ona jediná se dokáže o dítě řádně postarat“. Důsledky chování těchto matek jsou jasné: oslabení, až úplná ztráta vztahu dítěte s otcem a s ní spojené následky. Otcové, kteří s řešením situace vyčkávají, vystavují sebe i dítě nebezpečí, že oslabení vztahu i případně matkou posilovaný a programovaný negativní postoj dítěte k otci, se dostane do stádia, kdy bude nevratný a styk bude opravdu nutno omezit vzhledem k psychickému stavu dítěte. Je tedy nutné jednat okamžitě a hned po prvních zmařených setkáních by se měli otcové razantně domáhat svého práva účinným způsobem.

Úkolem mé třetí výzkumné otázky bylo zjistit, jak a čím bránící rodič prodlužoval soudní řízení.

Ve všech pěti zkoumaných případových studiích prodlužovaly soudní jednání matky. Některé velmi neúprosně, jiné to trochu zkoušely. V případové studii č. 1, 2, 4 a 5 matky bránily otcům ve styku prodlužováním soudních řízení tak vehementně, že v případě č. 1 a 5 došlo ke změně výchovy, v případě č. 2 matka pod tíhou sankcí začala daný styk plnit, i když sporadicky, a v případě č. 4 otec před vyhlášením rozsudku o změně výchovy vzal svůj návrh zpět pod tíhou vypjaté situace. V případě č. 3 se matka pokoušela bránit ve styku otce pouze tehdy, když jí nevyhověl v jejích požadavcích. U všech pěti matek ze zkoumaných studií docházelo k prodlužování soudního řízení takřka stejným způsobem. Matky ve většině případů podávaly odvolání do každého vyneseného rozsudku a usnesení, navrhovaly další dokazování, výslechy svědků a mimo to podávaly stížnosti na sociální pracovníci a v jednom případě i na samosoudkyni. Matky se dále nedostavovaly na nařízená soudní jednání s tím, že nepřebíraly předvolání, nebo z důvodu nemoci – své i dítěte. Někdy se nedostavily i bez omluvy. Soudní řízení se prodlužovala z výše uvedených důvodů a nejzásadnějším problémem byla odvolání matek. V případě, že matky podaly odvolání do vydaných rozsudků, okresní soud postupoval celou spisovou dokumentaci krajskému soudu k prozkoumání a následnému jednání. Takto odeslaný spis ležel u odvolacího soudu i několik měsíců, než proběhlo odvolací řízení. Při odvolávání se matek do vydaných usnesení okresního soudu, se spis opět odesílal k odvolacímu soudu. Odvolání se ale neřešilo nařízeným jednáním. Krajský soud v těchto případech rozhodoval bez slyšení účastníků řízení. Doba absence spisu u okresního soudu nebyla tak dlouhá, ale

s ohledem na množství odvolání v jedné spisové dokumentaci, se prodleva zákonitě prodlužovala. Soudy se nemohou proti této taktice matek nijak účinně bránit. Jsou vázány zákony, které musí dodržovat. V případech, které byly opravdu velmi náročné a složité, si okresní soudy vytvořily kopii spisové dokumentace, ale situace se příliš nezlepšila. Byl-li originál spisu u odvolacího soudu, okresní soud musel vyčkat na vyřízení odvolání, a nemohl proto činit nová rozhodnutí.

Poslední výzkumnou otázkou jsem se snažila zjistit, jaký je postoj soudů a orgánů sociálně-právní ochrany dětí k dané problematice.

Analýzou celého výzkumného vzorku bylo zjištěno, že obě instituce, které jsou do problematiky bránění styku s jedním rodičem zainteresovány, ji řeší zodpovědně a v souladu s právními normami. Orgán sociálně-právní ochrany se vždy snažil rodiče přimět k mimosoudnímu řešení tím, že se podrobně seznámil s poměry v rodině rodiče oprávněného i povinného. Zúčastnil se předávání dítěte ke styku, aby si ověřil průběh předávání a potvrdil, případně vyvrátil, že k bránění ve styku dochází, a mohl o tom podat svědectví soudu, kterému přísluší rozhodnutí o uplatnění nápravných prostředků. Dále seznámil povinného rodiče s následky jeho jednání, informoval ho o všech prostředcích, které v případě, že nezmění své chování, mohou být použity, a o postizích, které se na jeho protiprávní jednání vztahují. Koordinoval postup s oprávněným rodičem. Snažil se nařídit rodičům rodinnou mediaci. Vykonával asistence u styků. Zúčastňoval se všech soudních jednání, v průběhu řízení dále získával informace o dětech, snažil se být v kontaktu s oběma rodiči, vypracovával podrobné zprávy o průběhu situace, které průběžně dokládal soudu. O tom, že sociální pracovníce opravdu s rodiči spolupracovaly a snažily se maření styku zabránit, svědčí i zápisy ve spisech Om jednotlivých případových studií. Domnívám se, že domluva rodiči je pouze prvním a nejméně účinným krokem při postupu proti matkám (není vyloučeno stejné jednání otců), které brání ve styku s dítětem. Rozhovor nemá „velkou“ šanci na úspěch, protože matka, snažící se o zpretrhání vztahů dítěte s otcem, nejedná tak z pouhého rozmaru, který by si po intervenci sociální pracovníce rozmyslela, ale promyšleně, s určitým cílem - potrestat bývalého partnera a odstranit ho ze života svého i dítěte atd. Domnívám se, že účinné mohou být prostředky, které hrozí nějakým vyvozením důsledků a postihem. Vyslovení napomenutí nebo ustanovení dohledu nad výchovou takového rodiče již signalizují, že porušování zákona a práv dítěte nebude ponecháno bez povšimnutí. Opravdu účinná by byla změna výchovy, tedy svěřením dítěte do výhradní péče druhého rodiče, a trestní stíhání, pokud by byly opravdu používány. Pod

reálnou hrozbou ztráty dítěte nebo trestního stíhání by většina matek svůj postoj jistě rychle změnila. Podávání podnětu k úpravě styku není podle mého názoru nejvhodnějším postupem. Pravděpodobně by vedlo jen k potvrzení nároku otce na styk s dítětem, případně k jeho úpravě, nemá však nátlakovou hodnotu, která by nutila matku podrobit se rozhodnutí soudu a dítě připravit ke styku a předat ho otci.

Soud dle výsledků výzkumu postupoval v zájmu dětí. Ve všech zkoumaných případových studiích udělil matce, která bránila ve styku, napomenutí. Tento nápravný prostředek měl účinek pouze u matky v případě č. 3. Ta po napomenutí styk začala umožňovat. V ostatních případech se napomenutí minulo účinkem. Proto soud přistoupil k dalšímu prostředku nápravy, a to k nařizování předběžných opatření a výkonů rozhodnutí na návrhy otců. Začal i v ukládání pokut. Pokuty ukládal v případech č. 1, 4 a 5. V případě č. 2 otec nebyl tak průbojný a při podávání návrhů na výkon rozhodnutí byl zdrženlivější. Vymáhání pokut se opět minulo svým účinkem, proto od nich soud upustil. Nařizoval ale dál výkony rozhodnutí, a to za asistence OSPOD a soudního vykonavatele. Ani tento nápravný prostředek se nepodařilo zrealizovat. Matky nikdy nebyly doma. Ve finální části soudního řízení soud dospěl k názoru, že matky brání zcela účelově, nepodrobují se daným rozhodnutím, porušují zákon, nejsou vhodné vychovatelky. Shledal důvody k tomu, že došlo ke změně poměrů a byla nařízena změna výchovy. V případech č. 1, 4 a 5 se tak opravdu stalo. V případě č. 4 ale otec před vynesáním rozsudku vzal návrh na změnu výchovy (pod tíhou vypjaté situace) zpět. V případě č. 2 se v průběhu soudního řízení matka odstěhovala do Prahy, kde probíhalo následné soudní řízení. Otec ale nikdy nežádal o svěření dítěte do své péče. Šlo mu pouze u umožňování styku s dítětem. To se mu po dlouhé době podařilo. Myslím si, že důvodem, proč matka začala styk umožňovat je i to, že už v případě č. 1 z důvodu bránění ve styku, jedno své dítě ztratila.

Při bránění ve styku je nezbytně nutný rychlý účinný postup, protože každá prodleva je pro dítě komplikací a prohloubením problému. Pokud se maření styku, často spojené s „popouzením“ proti otci, nechá bez postihu a není mu včas zabráněno, hrozí až vznik syndromu zavrženého rodiče. Ten je už jen těžko návrtným narušením vztahu dítěte s otcem, velmi vážně poškozujícím dítě téměř ve všech oblastech jeho psychosociálního a osobnostního vývoje.

Mám za to, že ve všech zkoumaných případových studiích soud postupoval správně. Vydal taková rozhodnutí, se kterými matky nepočítaly. Matky bránily ve styku a slepě spoléhaly na to, že k tak razantním řešením soud nikdy nepřistoupí a že se jim

nemůže nic stát. Jak jinak bychom si měli vysvětlit situaci, kdy i pod hrozbou odebrání dítěte matky bránily ve styku dál?

6.5 Hypotézy a jejich výsledky

Hypotéza č. 1

Děti bývají zpravidla svěřovány do výhradní výchovy matkám.

První hypotéza se výzkumným vzorkem zcela potvrdila. Při úpravě poměrů k nezletilým dětem soud svěřil děti do výhradní výchovy matkám. Nutno podotknout, že s tímto rozhodnutím ale otcové souhlasili. V tomto rozhodování nešlo o spor rodičů.

Hypotéza č. 2

Rodičem, který brání ve styku, jsou převážně matky.

Předpoklad, stanovený druhou hypotézou, se plně potvrdil. Vzhledem k tomu, že v mém výzkumném vzorku byly děti svěřeny do výhradní péče matkám, nikdo jiný ve styku ani bránit nemůže. Matka je stále dominantní osobou ve výchově dítěte. Je tou osobou, která se i nadále o děti nejvíce stará i z toho důvodu, že jí bylo dítě svěřeno do výchovy. Jestliže se nevyrovnala s rozchodem, snaží se dítě mít jen pro sebe a zamezit tak styk s otcem.

Hypotéza č. 3

Rodič, který brání ve styku, záměrně prodlužuje soudní řízení z důvodu oslabení nebo ztráty vztahu mezi rodičem a dítětem tím, že podává k soudu odvolání, stížnosti a návrhy na další dokazování.

Předpoklad stanovený třetí hypotézou se opět potvrdil. Matky se snaží o prodlužování doby, kdy otec dítě nevidí, a prohlubuje se tak citové odcizení. Jsou schopny udělat cokoli, čím by kontakt otce s dítětem oddálily nebo úplně znemožnily. Ve svém nezákonném jednání pokračují, i když je proti nim vedeno trestní stíhání a hrozí změna výchovy.

Hypotéza č. 4

Pokud matka maří styk otce s dítětem, ve společenském a úředním povědomí „se nic neděje“.

Poslední, čtvrtá, hypotéza se nepotvrdila. Předpoklad byl, že soudy v řešení této problematiky nepostupují přesně podle zákonů a nevyužívají všech možných

nápravných prostředků. Na příkladech bylo dokázáno, že soudy ve všech případech postupovaly podle daných norem a za maření styku udělovaly matkám nepopulární sankce, které při neplnění vymáhaly. Ve třech případech dokonce vynesly nejméně používaný nápravný prostředek, jako je změna výchovy.

Zkoumaný vzorek je samozřejmě příliš malý, než aby se výzkumné výsledky daly zobecňovat na všechny případy maření styku jako takové. Z tohoto důvodu jsem také neusilovala o generalizaci daných zjištění, ale zejména o detailní popis problematiky a zkoumaného jevu. Výsledky výzkumu jsou tedy interpretovány pouze s ohledem na zkoumaný soubor a měly by tvořit určitou mozaiku pohledů na maření styku.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce „Právní a sociální aspekty rodičovských sporů o děti po rozpadu manželství“ bylo odkrýt a zmapovat základní příčiny maření styku s dítětem jedním z rodičů. Z provedeného výzkumu vyplývá, že jednou ze základních příčin maření styku je rozvod rodičů dětí.

Adaptace na rozpad rodiny je složitý a dlouhodobý proces, jehož průběh a výsledky záleží na mnoha osobnostních i sociálních faktorech. Charakteristický pro úspěšné překonání rozvodové či rozchodové situace je kladný a přátelský vztah k bývalému partnerovi, tohoto stadia však řada lidí nedosáhne. Rozvod nebo rozchod je zúčastněnými vnímán jako velmi zraňující událost, která navždy poznamenala jejich život. Lidé v takové situaci používají různých obranných mechanismů, jako hněv, touhu po odplatě, vnímání pouze špatných stránek bývalého partnera a jejich zveličování, obviňování a v neposlední řadě i bránění ve styku s dětmi.

Konflikty nezřídka pokračují i po rozvodu nebo rozchodu rodičů a jsou do nich vtahovány děti, jako prostředek prosazení vlastní vůle, potrestání partnera nebo demonstrace síly. Ve srovnání s traumatickým dopadem těchto „porozvodových válek“, je standardní úprava poměrů pro děti v podstatě dobrým řešením.

Pro děti je rozvod rodičů vždy bolestným a traumatickým zážitkem, s kterým se velmi těžce vyrovnávají. Obecně platí, že po rozvodu prospívají děti o to lépe, čím intenzivnější a kvalitnější vztah se podaří udržet s oběma rodiči. Vzhledem k těmto zjištěním lze konstatovat, že základním zájmem dítěte po rozchodu rodičů, který by měla sledovat porozvodová úprava poměrů, je udržet co nejužší a nejplnohodnotnější vztah s oběma rodiči tak, aby dítě mohlo mít nadále prospěch z jejich přítomnosti a výchovného působení.

Úprava poměrů v rodině nezletilých dětí po rozvodu rodičů probíhá podle zaběhlého scénáře, standardně jsou děti svěřovány do péče matky a vymezení styku s otcem na jeden víkend za čtrnáct dnů. To má často za následek narušení vztahu otce s dítětem a jeho oslabení na úroveň, kdy dítě ztrácí prospěch z otcova výchovného působení.

V některých případech jde omezení kontaktu otce s dítětem ještě dál, v důsledku popouzení proti otci a bránění ve styku s ním ztratí dítě otce úplně. Následky takové situace jsou pro dítě tím závažnější, čím déle trvá, a je proto nezbytné postupovat

rychlým a účinným způsobem tak, aby bylo zabráněno prohloubení problému a dítě bylo ušetřeno traumatu spojeného se syndromem zavrženého rodiče.

Zákonem o rodině se zintenzivňuje ochrana dětí při rozvodu rodičů. Všechny oblasti, týkající se úpravy poměrů nezletilých dětí po rozchodu rodičů, včetně situace, kdy dochází k maření výkonu rozhodnutí bráněním ve styku dítěte s oprávněným rodičem, jsou podrobně ošetřeny i v dalších právních předpisech České republiky. Současná úprava zákona o rodině též lépe odpovídá požadavkům zakotveným v mezinárodních úmluvách, které mu jsou nadřazeny. Zákony poskytují dostatek prostředků pro ochranu práv dětí.

Kompetentní instituce se snaží v současné době poměrně častý problém bránění ve styku s dítětem řešit, ale prodlužování soudních řízení ze stran matek má za následek, že se spory táhnou i řadu let. Orgány sociálně-právní ochrany i soudy se snaží využívat prostředky, které mají k dispozici pro ochranu dítěte, ale matky na ně nereflktují a daná rozhodnutí nedodržují. Z tohoto důvodu jsou porozvodové spory rodičů o děti často tak dlouhodobé.

V posledních letech je pojem „bránění ve styku“ čím dál více medializovaný. Mělo by se především působit na rodiče, aby si uvědomili, co je pro dítě, ale i pro ně samotné, nejlepší.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. DUDOVÁ, R., HASTRMANOVÁ, Š. *Otcové, matky a porozvodová péče o děti*. Praha : Sociologický ústav AV ČR, 2007. 129 s. ISBN 978-80-733-124-8.
2. GARDNER, R. A. *Syndrom zavrženého rodiče*. 1. čes. vyd. Praha : MPSV, 1996. 102 s. ISBN 80-85529-22-X.
3. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum – základní metody a aplikace*. Praha : Portál, 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
4. HRUŠÁKOVÁ, M. *Rozvod a paragrafy*. 2. vyd. Brno : Computer Press, 2003. 103. s. ISBN 80-7226-981-X.
5. HRUŠÁKOVÁ, M. a kol. *Zákon o rodině. Komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 1998. 150 s. ISBN 80-7179-448-1.
6. HOLUB, M., NOVÁ, H., SLADKÁ, J. *Zákon o rodině. Komentář*. 8. vyd. Praha : Linde, 2007. 752 s. ISBN 978-80-7201-668-6.
7. CHODĚRA, O. *Partnerství, manželství a paragrafy*. Praha : Grada, 2002. 107 s. ISBN 80-247-0217-7.
8. KLIMEŠ, J. *Partneři a rozchody*. 2. vyd. Praha : Portál, 2010. 239 s. ISBN 978-80-7-367-74.
9. KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Zákon o rodině. Komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. 150 s. ISBN 80-7179-448-1.
10. MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2005. 80 s. ISBN 80-7315-078-6.
11. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha : Slon, 2003. 161 s. ISBN 80-86429-19-9.
12. MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha : Grada, 2005. 182 s. ISBN 80-247-0870-1.
13. MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha : Grada, 2002. 128 s. ISBN 80-247-0332-7.
14. NOVÁK, T. *Předrozvodové a rozvodové poradenství*. Praha : Grada, 2007. 143 s. ISBN 978-80-247-1449-3.
15. Sdružení Linka bezpečí. *Rodina, děti a jejich problémy*. Sborník studií. Praha, 2010. ISBN 978-80-904920-1-1.
16. SMITH, H. *Děti a rozvod*. Praha : Portál, 2004. 184 s. ISBN 80-71-78-906-2.

17. STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice : Albert, 1999. 228 s. ISBN 80-85834-60-X.
18. WARSHAK, R. A. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. 1. vyd. Praha : Portál, 1996. 240 s. ISBN 80-7178-089-8.

Elektronické zdroje

1. *Rozvodovost*. [online]. 2013 [cit. 2013-06-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>>.
2. *Sociologický ústav AV ČR – Úprava styku s dítětem* [online]. 2011 [cit.2013-02-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.soc.cas.cz/info/cz25067/Uprava-styku-s-ditetem.html>>.
3. *Sociologický ústav AV ČR – Brání matky otcům v kontaktu s dětmi* [online]. 2005 [cit. 2012- 02-15]. Dostupný z WWW:<<http://www.soc.cas.cz/info/cz/25055/Brani-matky-otcum-v-kontaktu-s-děti>>.
4. *Sociologický ústav AV ČR – Spravedlnost dětem – děti a rozvod* [online]. 2011 [cit. 2012-02-15]. Dostupný z WWW : <<http://www.iustin.cz/art.asp?art=4/Spravedlnost-dětem-děti-a-rozvod.html>>.
5. *Úmluva o právech dítěte*. [online]. 2013 [cit. 2013-06 -30]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO, Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In. *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-464.
2. ČESKO, Zákon č. 99/1964 Sb., občanský soudní řád. In. *Úplné znění*. Ostrava, 2013, 336 s.
3. ČESKO. Zákon č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, s. 17 - 23. Dostupné z : WWW: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka_zakonu/SearchResult.aspx?q=2/1993&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
4. *Rodinné právo: podle stavu k 21. 1. 2013*. Ostrava : Sagit, 2013. 192 s. ÚZ: Úplné znění; č. 937. ISBN 978-80-7208-962-8.
5. *Instrukce Ministerstva práce a sociálních věcí č. j.: 21 - 12242/2000 ze dne 15. března 2000*. In: *Věstník vlády pro orgány krajů, okresní úřady a orgány obcí*. 2002. částka 6, s. 169 - 203.

SEZNAM PŘÍLOH

Návrh matky na úpravu výchovy a výživy

Návrh matky na úpravu výchovy a výživy na dobu po rozvodu

Návrh otce na úpravu styku

Návrh otce na změnu výchovy

Rozsudek

SEZNAM ZKRATEK

Om – evidence a spisová dokumentace o dětech vedená obecními úřady obcí s rozšířenou působností.

OSPOD- orgán sociálně-právní ochrany dětí

PŘÍLOHA I

VZOR

Okresnímu soudu
V Příbrami

Věc: Péče o nezl. ....
bytem: .....
Matka: .....
Otec: .....

Návrh matky na úpravu výchovy a výživy nezl.: .....

I.

V roce 1989 jsem uzavřela manželství s ..... Dne 1..1. 1990 se nám narodil syn ..... Naše manželství dosud trvá, avšak nežijeme spolu a nevedeme společnou domácnost.

Důkaz: oddací list rodičů
rodný list dítěte

II.

Přestali jsme vést společnou domácnost v průběhu měsíce března 1999, kdy mi manžel odmítl přispívat na domácnost a odstěhoval se do přechodného bydliště ke svým rodičům. Manžel se od té doby stravuje odděleně a sám si zajišťuje své potřeby. Já se starám o našeho syna a veškeré náklady s tím spojené hradím ze svého příjmu, který činí 8 500 Kč měsíčně. Manžel mi na výživu syna od měsíce dubna 1999 ničím nepřispívá a se synem se stýká pouze příležitostně. Otec je soukromý podnikatel v oboru autodopravy a v době vedení společné domácnosti činila jeho odměna z podnikání částku 15 000 Kč měsíčně.

Nezletilý Jan je zdravý a jeho potřeby odpovídají běžným potřebám jeho věku.

Důkaz: výslech rodičů nezletilého
zprávy o příjmech rodičů

III.

Vzhledem k tomu, že spolu s otcem nezletilého Jana nežijeme a nevedeme společnou domácnost a na výživu syna mi ničím nepřispívá, navrhuji, aby soud vydal tento

r o z s u d e k :

Nezletilý ..... se svěřuje do výchovy matky. Otec je povinen přispívat na jeho výživu částku 2 000 Kč měsíčně, splatnou k rukám matky, vždy do 15. dne v měsíci předem.

V Dobříši dne .....

PŘÍLOHA II

VZOR

Okresnímu soudu
V Příbrami

Věc: Péče o nezl. ....
bytem: .....
Matka: .....
Otec: .....

Návrh matky na úpravu výchovy a výživy nezl.: ..... na dobu po rozvodu

I.

V roce 1989 jsem uzavřela manželství s ..... Dne 1. 1. 1990 se

nám narodil syn ..... Naše manželství dosud trvá, avšak nežijeme spolu a nevedeme společnou domácnost. Rozsudkem Okresního soudu v Příbrami, čj. .... byl nezletilý Jan svěřen do mé výchovy a otci bylo vyměřeno výživné 2 000 Kč měsíčně.

Důkaz: oddací list rodičů
rodný list dítěte
shora uvedený rozsudek

II.

Dne 1. 10. 1999 jsem podala ke zdejšímu soudu návrh na rozvod manželství. V současné době žiji s nezletilým Janem na výše uvedené adrese a sama zajišťuji jeho potřeby. Otec nezletilého žije u svých rodičů a na výživu syna přispívá soudem stanovenými částkami. S nezletilým synem se otec stýká po dohodě, vždy každý sudý víkend v roce. Péči a výchovu nezletilého zvládám.

Nezletilý Jan je zdravý a jeho potřeby odpovídají běžným potřebám dětí jeho věku. Otec

nezletilého je soukromý podnikatel. Jeho příjem mi není znám. Já pracuji jako prodavačka s příjmem okolo 10 000 Kč měsíčně.

Důkaz: výslech rodičů nezletilého
zprávy o příjmech rodičů

III.

Vzhledem k tomu, že jsem podala návrh na rozvod manželství, je nutné upravit poměry k nezletilému, navrhuji proto, aby soud vydal tento

r o z s u d e k :

Nezletilý ..... se světuje do výchovy matky. Otec je povinen přispívat na jeho výživu částku 2 000 Kč měsíčně, splatnou k rukám matky, vždy do 15. dne v měsíci předem.

V Dobříši dne .....

PŘÍLOHA III

VZOR

Okresnímu soudu
V Příbrami

Věc: Péče o nezl. ....
bytem: .....
Matka: .....
Otec: .....

Návrh otce na úpravu styku s nezl.: .....

I.

Rozsudkem Okresního soudu v Příbrami ze dne ....., čj. .... byl nezletilý Jan na dobu po rozvodu manželství svěřen do výchovy matky a mě bylo uloženo přispívat na jeho výživu částkou 2 000 Kč měsíčně. Naše manželství bylo rozvedeno dne ..... rozsudkem Okresního soudu v Příbrami, čj. ....

Důkaz: shora uvedený rozsudek

II.

Styk nezletilého Jana se mnou probíhal vždy po dohodě s matkou 1x za 14 dnů. Od ledna 1999 mi matka znemožňuje se stýkat se synem a na mé výzvy odmítá reagovat. Styk se synem mi matka odmítá pod různými záminkami, které považuji ve většině případů za účelově smyšlené. Se synem si dobře rozumím, vždy se na návštěvu u mne těšil. V průběhu návštěvy syna u mě jsem zabezpečoval rovněž styk nezletilého s mými rodiči. Soudem stanovené výživné platím řádně.

Důkaz: výsledk rodičů nezletilého

III.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti a můj zájem podílet se i nadále na výchově syna navrhuji, aby soud vydal tento:

R O Z S U D E K :

Otec je oprávněn stýkat se s nezletilým Janem každou sobotu a neděli v lichém týdnu v roce od 09.00 hod v sobotu, do 18.00 hod následné neděle a dále 3 po sobě jdoucí týdny o letních prázdninách s tím, že otec oznámí termín tohoto styku do 30. dubna každého roku. Otec nezletilého převezme a odevzdá v místě bydliště matky.

V Dobříši dne .....

PŘÍLOHA IV

VZOR

Okresnímu soudu
V Příbrami

Věc: Péče o nezl. ....
bytem: .....
Matka: .....
Otec: .....

Návrh otce na změnu úpravy výchovy a výživy s nezl.: .....

I.

Rozsudkem Okresního soudu v Příbrami ze dne ....., čj. .... byl nezletilý Jan na dobu po rozvodu manželství svěřen do výchovy matky a mě bylo uloženo přispívat na jeho výživu částkou 2 000 Kč měsíčně. Naše manželství bylo rozvedeno dne ..... rozsudkem Okresního soudu v Příbrami, čj. ....

Důkaz: shora uvedený rozsudek

II.

Se synem udržuji pravidelný kontakt. V poslední době se mi opakovaně světil s tím, že není doma spokojený poté, co se matka znovu provdala. S manželem matky si nerozumí, nekomunikují spolu. Matka mi sdělila, že synovo chování vůči ní se výrazně změnilo, syn ji přestává poslouchat a jeho prospěch se ve škole rovněž znatelně zhoršil. Matka dle mého názoru situaci v rodině nezvládá, zcela podléhá vlivu svého manžela a péči o syna zanedbává.

Důkaz: výslech rodičů nezletilého

III.

Za této situace považuji za nejvhodnější řešení, aby byl syn svěřen do mé výchovy. Žiji sám v rodinném domě o velikosti 3+1. Jsem schopen se o syna řádně postarat a plně se mu věnovat. Pracuji jako soukromý podnikatel ve své firmě a mám možnost tak přizpůsobit si pracovní dobu s ohledem na potřeby syna. Můj příjem se pohybuje okolo 10 000 Kč měsíčně. Domnívám se, že mám u syna autoritu a dobře s ním vycházím.

IV.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem navrhuji, aby soud vydal tento

r o z s u d e k :

Nezletilý ..... se svěruje do výchovy otce. Matka je povinna přispívat na jeho výživu částku, kterou ponechávám na úvaze soudu. Tím se mění úprava výchovy a výživy provedená rozsudkem Okresního soudu v Příbrami ze dne 15. 9. 1989, čj. ....

V Dobříši dne .....

Číslo jednací: 13 Ne 116/2006

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Okresní soud v Sokolově rozhodl samosoudkyně JUDr. Ivou Krausovou ve věci **péče o nezletilého** [redacted] **narozeného** [redacted], zastoupeného Městským úřadem v Sokolově jako kolizním opatrovníkem, matka: [redacted], narozená [redacted], bytem [redacted], učitelka, t.č. na mateřské dovolené, zastoupená Mgr. Jaroslavou Dospělovou, advokátkou se sídlem Advokátní kanceláře Praha 1, Na Florenci 1, otec: [redacted], narozený [redacted], bytem [redacted], [redacted], zastoupený JUDr. Janem Kollárem, advokátem se sídlem Advokátní kanceláře Sokolov, ul. Jednoty 1931, okres Sokolov, **o návrhu matky na úpravu výchovy a výživy nezletilého** [redacted] **na dobu před a po rozvodu manželství rodičů,**

t a k t o :

- I. **Nezletilý** [redacted], narozený [redacted], se na dobu před a po rozvodu manželství rodičů svěřuje do výchovy a výživy otce.
- II. **Matka je povinna na výživu nezletilého** [redacted] **přispívat výživným 1.500,-Kč, k rukám otce, vždy nejpozději do každého 15. dne v měsíci předem, s účinností od prvního dne následujícího po právní moci tohoto rozsudku a dále od prvního dne následujícího po právní moci rozsudku o rozvodu manželství rodičů.**
- III. **Matka je povinna uhradit náhradu nákladů tohoto řízení ve výši 1.425,-Kč České republice – na účet Okresního soudu v Sokolově do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku.**

- IV. Otec je povinen uhradit náhradu nákladů tohoto řízení ve výši 1.425,-Kč České republiky – na účet Okresního soudu v Sokolově do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku.
- V. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů tohoto řízení.

Odůvodnění:

Matka dne 4.7.2006 podala návrh na zahájení řízení o úpravu výchovy a výživy před a po rozvodu manželství rodičů k nezletilému [REDAKCE] s odůvodněním, že soužití rodičů je nespokojené. Svůj návrh v průběhu řízení pak doplnila tak, že společnou domácnost opustila i s nezletilým [REDAKCE] dne 4.7.2006, soužití s otcem nehodlá obnovit. Je rozhodnuta ukončit manželství rodičů rozvodem. Požádala, aby [REDAKCE] byl svěřen do její péče a výživné otci a aby bylo stanoveno částkou 1.500,-Kč měsíčně.

Otec potvrdil ve svém vyjádření, že soužití rodičů bylo konfliktní. Ani on nemá zájem nadále v manželství setrvat. Požádal, aby nezletilý [REDAKCE] byl svěřen do střídavé péče rodičů, případně do jeho výhradní péče, a pak aby bylo matce stanoveno výživné 1.500,-Kč měsíčně.

Opatrovník nezletilého [REDAKCE], zástupce OSPOD MÚ Sokolov, po provedeném řízení poukázal na to, že oba rodiče jsou schopni péči o nezletilého [REDAKCE] řádně zajistit a nezletilého vychovávat. Nebyly zjištěny žádné okolnosti, které by jednoho z rodičů z výchovy nezletilého vylučovali. I po rozchodu rodičů má dítě právo na zachování co nejširšího kontaktu s oběma rodiči. S ohledem na kategorická stanoviska na straně obou rodičů a výsledky provedeného řízení ponechal rozhodnutí, komu bude dítě nadále svěřeno do péče, na uvážení soudu.

Po skutkové stránce soud zjistil z provedených důkazů (vyjádření rodičů, opatrovníka, rodného listu nezletilého [REDAKCE], oddacího listu rodičů, ze spisů Policie ČR – OO [REDAKCE] čj. ORSO-1405/KY-2006, čj. ORSO-943/KY-Př-2006, čj. ORSO-967/KY-2006 a čj. ORSO-455/Tč-15-2007, ze spisu Policie ČR – OO [REDAKCE] – město čj. ORSO-8564/Tč-18-2007, z toho zejména ze znaleckých posudků MUDr. Vladimíra Berana a PhDr. Evy Hofirkové, ze znaleckého posudku PhDr. Michaela Šebka, CSc., ze spisu Okresního soudu v Sokolově čj. 10 C 323/2006, nahlédnutím do fotodokumentace a z dalších listinných důkazů založených v opatrovnickém spise), že rodiče uzavírali sňatek dne 19.3.2005, za trvání manželství se narodil pouze nezletilý [REDAKCE] dne 21.7.2005. Rodiče jinou vyživovací povinnost nemají. Soužití rodičů, zejména po narození nezletilého [REDAKCE] bylo značně konfliktní (jak vyplynulo mimo jiné i ze zprávy Rodinné poradny v Chebu a v Sokolově). Matka opakovaně opouštěla společnou domácnost. K definitivnímu ukončení soužití rodičů došlo dne 4.7.2006, kdy matka i s nezletilým [REDAKCE] opustila společnou domácnost. Od té doby rodiče soužití neobnovili. Z počátku matka otci styk s nezletilým [REDAKCE] neumožňovala vůbec. Styk se začal uskutečňovat až po vydání předběžného opatření o úpravě styku v září 2006. Přes opakované intervence soudu je však styk otce s nezletilým stále problematický. Matka není ochotna umožňovat styk s přespáváním nezletilého u otce. Otec má o styk s [REDAKCE] zájem. Vyživovací povinnost vůči synovi řádně plní. Ze souhlasného prohlášení rodičů při ústním

jednání dne 19.2.2008 má soud za prokázané, že vyživovací povinnost otce vůči [REDAKCE] je splněna do února 2008 včetně.

Dále soud zjistil, že [REDAKCE] je ve věku 2,5 roku. Je alergik. Zvýšené náklady na péči o nezletilého prozatím nejsou. Matka je na rodičovské dovolené, o syna celodenně pečuje. Příjem matky tvoří dávky státní sociální podpory (v současné době rodičovský příspěvek 7.600,-Kč a přídavky na dítě 500,-Kč měsíčně) a příjem ze sjednané dohody o provedené práci 6000,-Kč měsíčně. Otec by na výživu matky měl přispívat výživným 1.000,-Kč měsíčně z titulu výživného manželky. Soudní rozhodnutí však zatím dosud není pravomocné. Otec má příjem 12.500,-Kč měsíčně. U svého současného zaměstnavatele končí pracovní poměr k 29.2.2008. Dle vlastního sdělení má zajištěn nástup u dalšího zaměstnavatele od 1.3.2008. Příjem by měl být v podstatě stejný. Dále soud zjistil, že rodiče jsou podílovými spoluvlastníky bytu v [REDAKCE], ve kterém nyní bydlí otec. Matka bydlí v nájemním bytě v [REDAKCE], jinak je nemajetná. Otec je dále vlastníkem rodinného domu v [REDAKCE] (z pronájmu toho domu má roční příjem 72.000,-Kč), garsoniery v [REDAKCE] a osobního automobilu, tovární značky Ford Fiesta, rok výroby 1997.

Dále soud zjistil ze závěrů znaleckých posudků vypracovaných znaleckých posudků v průběhu trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu při prošetřování trestního oznámení matky ve věci podezření spáchání trestního činu dle § 215 a) odst. 1 trestního zákona ze strany otce (spis Policie ČR – OO [REDAKCE] – město, čj. ORSO-8564/TC-18-2007) znalci z oboru psychiatrie – MUDr. Vladimír Beran a psychologie – PhDr. Eva Hofírková, a dále i ze závěrů znaleckého posudku znalce z oboru školství a kultury, odvětví psychologie se zvláštní specializací dospělých a dětí a z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie se zvláštní specializací klinická psychologie PhDr. Michaela Šebka, CSc., že ani jeden z rodičů netrpí duševním onemocněním. Osobnostní skladba obou je v mezích normy. Prognóza urovnání matrimoniálních vztahů je velmi nedobrá a s ohledem na osobnostní skladbu obou rodičů lze jen obtížně předpokládat, že dojde ke změně postojů rodičů ku prospěchu nezletilého [REDAKCE].

Oba rodiče, přes terapeutické působení PhDr. Bauera, se snaží hájit pouze své pozice, prosazovat své zájmy, které však ne vždy odpovídají zájmům dítěte. Konfliktní jednání a konfrontace rodičů před nezletilým je pro nezletilého traumatické a vede u nezletilého [REDAKCE] k prožívání úzkosti. Dále soud zjistil ze zpráv založených ve spise a z vyjádření znalců, že při lékařském vyšetření v roce věku nezletilého [REDAKCE] bylo konstatováno, že psychomotorický vývoj dítěte je v normě. Při vyšetření nezletilého už v prosinci 2006 Mgr. Holubová konstatuje, že [REDAKCE] je motoricky a řečově mírně retardován. V srpnu 2007 znalec Šebek konstatuje mentální opoždění, které dává do souvislosti s rozpadem rodiny a s absencí otce. Dále je konstatováno, že domněnka o manipulaci s údaji o zdravotním stavu dítěte ze strany matky je důvodná. Matka se tak snaží zabránit styku nezletilého s otcem.

Dále soud zjistil, že nezletilý [REDAKCE] je citově vázán na oba rodiče. Vůči potřebám nezletilého [REDAKCE] jsou oba rodiče empatičtí, citliví a odpovídajícím způsobem reagují na potřeby dítěte. Výchovné schopnosti rodičů v oblasti rozumové, citové a morální jsou na dobré úrovni. Výchovné schopnosti matky jsou však snižovány tím, že se nezletilého [REDAKCE] snaží vázat pouze na svoji osobu. Do budoucna nelze očekávat, že matka, pokud jí [REDAKCE] bude svěřen do péče, bude podporovat styk otce s nezletilým. Matka se nevzdala myšlenky na to styk otce se synem zcela znemožnit. U otce nic podobného zjištěno nebylo. V tomto směru soud poukazuje i na tu okolnost, že právě s ohledem na závěry znaleckého posudku znalce Šebka, za souhlasu všech účastníků, dne 16.11.2007 bylo řízení přerušeno na potřebnou dobu

nejméně však na 3 měsíce, za účelem navázání vzájemné komunikace mezi rodiči a obnovení kontaktů mezi otcem a nezletilým [REDAKCE]. V této době se měli rodiče podrobit psychoterapii. Přerušení řízení a probíhající psychoterapii u PhDr. Jiřího Bauera, klinického psychologa a psychoterapeuta Nemocnice Sokolov, však svůj účel nesplnila. Pouze se potvrdily závěry znalce Šebka o nechuti matky rozvíjet a podporovat styk s nezletilým [REDAKCE]. Doktor Bauer ve zprávě ze 14.2.2008 konstatuje, že oba rodiče se snaží hájit své pozice a zájmy, které vždy úplně nekorelují se zájmy dítěte.

Po právní stránce posuzoval soud projednávaný předmět řízení dle § 50 odst.1 zákona o rodině v platném znění, kde je stanoveno, že nežijí-li rodiče nezletilých dětí spolu, upraví soud i bez návrhu jejich práva a povinnosti, zejména rozhodne, komu budou děti svěřeny do výchovy a jak má každý z rodičů přispívat na jejich výživu.

Soud dále vycházel při svém rozhodování i z ustanovení § 25 zákona o rodině, kde je stanoveno, že manželství nelze rozvést, dokud nenabude právní moci rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilých dětí na dobu po rozvodu, které vydá soud v řízení dle § 176 o.s.ř.

Dále soud přihlédl i k ustanovení § 26 zákona o rodině, kde je stanoveno, že před rozhodnutím, kterým se rozvádí manželství rodičů nezletilého dítěte, upraví soud jejich práva a povinnosti k dítěti pro dobu po rozvodu, zejména určí, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jak má každý z rodičů přispívat na jeho výživu.

Při rozsahu stanovení vyživovací povinnosti musí soud přihlédnout i k ustanovení § 85 odst.2,3 a 96 odst.1 zákona o rodině v platném znění. Soud přihlédně k odůvodněným potřebám oprávněného, jakož i k možnostem a schopnostem povinného. Přihlédně rovněž k tomu, který z rodičů a v jaké míře o dítě osobně pečuje. Dítě má právo podílet se na životní úrovni svých rodičů.

Po zhodnocení všech důkazů provedených v průběhu tohoto řízení soud došel k závěru provedení revizního znaleckého posudku je nadbytečné a proto tento důkaz neprovedl. Dlouho trvající spor je zcela v neprospěch nezletilého [REDAKCE] a je nutné, aby ve věci bylo urychleně rozhodnuto.

Za této situace soud pak došel k závěru, že oba rodiče jsou schopni péči o nezletilého zajišťovat na odpovídající úrovni. [REDAKCE] jsou schopni zabezpečit odpovídající citové i materiální zázemí. Po rozvodu rodičů, by měl mít [REDAKCE] rovněž zajištěnou možnost stýkat se v co nejširší míře s oběma rodiči. Oba rodiče mají právo na výchovné působení na své dítě. Za této situace pak rozhodujícím kritériem, kterému z rodičů nezletilého [REDAKCE] svěřit, pro soud byla ta okolnost, který z rodičů je ochoten umožnit druhému z rodičů, který nebude mít dítě ve své péči, co nejširší kontakt s dítětem. Z toho, co vyplynulo shora, je zřejmé, že tímto rodičem se jeví být otec. Proto soudu nezbylo, nežli rozhodnout tak, že nezletilý [REDAKCE] se na dobu před a po rozvodu manželství rodičů svěří do výchovy a výživy otce.

Výživné bylo stanoveno matce částkou 1.500,-Kč měsíčně s ohledem na současnou potřebu nezletilého [REDAKCE] a po přihlednutí k poměrům na straně obou rodičů. Výživné bylo stanoveno od právní moci výroku tohoto rozsudku a od právní moci výroku rozsudku o rozvodu manželství rodičů, když v současné době oba rodiče vyživovací povinnost vůči nezletilému řádně plní.

Pokud se jedná o náhradu nákladů řízení, které v průběhu řízení vznikly České republice za úhradu nákladů za vypracování znaleckého posudku znalecem Šebkem, soud postupoval dle § 148 odst.1 o.s.ř.. Za vypracování znaleckého posudku soud uhradil celkem částku 16.850,- Kč. Matka i otec každý na vypracování znaleckého posudku složili zálohu 7.000,-Kč. Uhrazeno tímto způsobem rodiči bylo tedy 14.000,-Kč a k úhradě zbyla částka 2.850,-Kč. Proto soud každému z rodičů uložil povinnost uhradit polovinu zbývajících nákladů řízení ve výši po 1.425,-Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Pokud se jedná o náhradu nákladů řízení, soud při svém rozhodování vycházel z ustanovení § 146 odst.1 písm.a) o.s.ř., kde je stanoveno, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení podle jeho výsledku, jestliže řízení mohlo být zahájeno i bez návrhu.

Poučení: Proti tomuto rozsudku je možno podat odvolání do 15 dnů od doručení jeho písemného vyhotovení ke Krajskému soudu v Plzni prostřednictvím Okresního soudu v Sokolově ve dvojím vyhotovení.

Nebude-li povinný plnit svou povinnost, vyplývající z tohoto rozhodnutí řádně a včas, může se oprávněný domáhat jejího splnění návrhem na soudní výkon rozhodnutí.

V Sokolově dne 22.2.2008

JUDr. Iva Krausová
samosoudkyně v.r.

Za správnost vyhotovení:
Zdeňka Denková

